

SUOMI-UNKARI

3 | 2026

**Valtiosihteeri Suomi-
kytköksillä s. 7**

Unkaria autoreissua varten s. 11

Szilvásváradin hevosgaala s. 16

SUOMI-UNKARI

- 2
- Varapuheenjohtajan palsta
- 3
- Ajankohtaista
- 4
- Kaadetaanko Unkarin media kylpyveden mukana?
- 5
- Pääministeri Péter Magyarin hunajaviikot
- 6
- Sinä kesänä kauan sitten
- Faustus, Faustus, Faustus
- 7
- Luottamusta uudelleen-rakentamassa - valtiosihteeri Krisztián Mészáros
- 8
- Yhteiskunnallinen vaikuttaja Kuopiosta
- 9
- Asiantuntijaryhmällä parantamaan tietoisuutta Unkarin politiikasta
- 10
- Vácin maailmannäyttely
- Riihisoppa
- 11
- Näin sanot sen unkariksi
- 12
- Suomi-Unkari Seura 1950—1956
- 13
- Vuoden 1956 Unkarin kansannousun muistelemisesta
- 14
- Gastronomia Unkarin syntymäpäivä-kakku – traditioksi muodostunut kilpailu
- 16
- Hurjaa menoa Szilvásváradin hevosgaalassa

Kansikuva: porogulassi valmistumassa avotulella Riihimäen Soppa-kisassa.
Kuva: Timo Ruohola

Pääkirjoitus

Botond Vereb-Dér on Suomi-Unkari -lehden päätoimittaja

Vuosi 2026 on moni-ilmeinen vuosi. Unkarissa juhlitaan kansannousun 70-vuotisjuhlaa ja samalla muistetaan Mohácsin taistelua. Vuonna 1526 turkkilaisten armeija voitti merkittävässä taistelussa kristillistä Unkaria suojelevan kansainvälisen armeijan ja sen seurauksena kuningaskunnan aika loppui. Maan keskiosa joutui turkkilaisten käsiin, länsi Itävaltaan. Idässä Erdély pysyi pystyssä, toki maksoi veroja sulttaanille vapaudestaan. Mohácsin taistelun muisteleminen oli pitkään harhaanjohtavaa. Tappiosta syytettiin Transylvanian johtoa, että se myöhästyi taistelusta. Lisäksi syytettiin heikkoa kuningasta, joka menehtyi pakomatalla taistelun jälkeen, siitä, että hän ei pystynyt kokoamaan Unkarin aatelistosta iskukykyistä armeijaa. Joukkohaudoista löydettyjen väitettiin kuolleen paetessaan turkkilaisia sotilaita. Näin opetettiin, vaikka turkkilaiset lähteet kertoivat voitosta humaltuneen sulttaanin juhlissa teloitetuista tuhansista unkarilaisvangeista. Käsitys Mohácsin taistelusta on muuttu-

massa Unkarissa. Uusimmat tutkimukset antavat eri kuvan Mohácsin taisteluissa kaatuneista. Sotilaiden hirvittävä kohtalo on vasta nyt kääntymässä sankariteoksi, 500 vuotta tapahtumien jälkeen. Muistelupolitiikka antaa aina eri pohjaa nykyajan ymmärtämiseen. Vuoden 1956 kansannousua on myös tulkittu usealla eri tavalla. Eri tulkinnoissa kansannousun johtoon asettunut **Imre Nagy** oli hieman menettämässä statustaan ja juhlapuheiden keskiöön nousivat tuntemattomat kaduilla taistelleet Pestin pojat. Ihaillusta lännestä tuli puhtaan kansannousun petturi, joka ei toimittanut apua. Unkarissa yritetään nyt kovasti ymmärtää myös edellisiä 16 vuotta: mitkä asiat johtivat vallanvaihtoon, mutta vielä Fideszin tappion näkökulmasta. Monille muutos oli valtava, ja tämä näkyy myös lehdessämme. Lukijat pääsevät tutustumaan Unkarin vaaleja seuraavan someryhmän perustajaan, Suomessa asuvaan Tisza-saaren vetäjään ja lisäksi lapsuutensa Suomessa viettäneen uuden hallituksen valtiosihteeriin. Kesä kuitenkin näytti olevan monessa yhdistyksessä hiljainen. Ikäviä tietoja yhdistysten lopettamisista kantautui toimituksenkin korviin. Väsymys toimintaan ja ikääntyminen vaikuttavat monessa yhdistyksessä olevan merkittävimmät syyt.

Monessa yhdistyksessä varmasti mietitään, mitä voisi tehdä toisin. Luulen, että yhdistysten syksyn työpajassa pohditaan samoja asioita. Pitää miettiä ehkä myös rakennemuutosta ja yhteistyön syventämistä. Tämä on valtakunnallisen seuran ensimmäinen vuosi ilman valtionavustusta, joten seuratoimintaa mahdollistavia ratkaisuja pohditaan kovasti myös hallituksessa. Unkarin poliittinen käänös saattaa olla auttamassa tässä. Suomen merkitys liittolaisena on noussut aiempiin vuosiin verrattuna. Toivottavasti yhteistyötä ja toimintaa edellyttäviä rahoituksiakin löytyy, jotta yhteisprojekteja ystävyysskaupunkien tai Unkari-Suomi yhdistysten kanssa olisi mahdollista tehdä aiempaa enemmän. Lehti tehtiin positiivisin mielin, toivottavasti luetaankin näin ja tarkkaan. Tämä numero on täynnä henkilökuvia, analyysseja ja tarinoita, jotka herättävät mielenkiintoa Unkaria ja unkarilaista kulttuuria kohtaan. Toivottavasti marraskuun lopussa tulevan neljännen lehden sivut täyttyvät taas yhdistysten tarinoilla ja muistelmilla, sillä monet paikallisyhdistykset täyttävät 75 vuotta. Mukavia lukuhetkiä kaikille jäsenillemme ja lukijoillemme!

Varapuheenjohtajan palsta

Hajanaisia ajatuksia seurasta ja sen tulevaisuudesta

Seuran tulevaisuus on puhuttanut jo vuosia. Jäsenistömme vanhenee ja nuorennustavoitteet eivät tahdo halustamme huolimatta onnistua. Paikallisyhdistyksiä lakkaa turhan tiuhaa tahtia. Jäsenet eivät tunnu löytävän uutta seuraa. Monella paikkakunnalla seuran vetovoima voi kaikesta yrittämisestä huolimatta jäädä heikoksi tai välimatka on liian pitkä. Toisaalta on paikkakuntia, joissa yhdistyksemme toimivat aktiivisesti ja monipuolisesti. Vaikka paikallisyhdistys kuin paikallisyhdistys järjestää useita tapahtumia pitkin vuotta, niin osallistujat ovat usein samoja. Yksi mahdollisuus on lähettää erilliskutsuja, joissa kerrotaan, kuinka juuri kutsutun osallistuminen on ensiarvoisen tärkeää. Toinen tapa on entistä aktiivisemmin järjestää yhteisiä tilaisuuksia eri yhteistyökumppaneiden, jopa yllättävienkin kanssa. Kokemusten jakamisen kulttuuri on palkitsevaa.

Seuran talous on valitettavasti romahtanut valtion avustuksen kadottua. Toivottavasti tilanne on väliaikainen. Pääasiallinen tulolähde on jäsenmaksutuotto. Seuralla on valtava osaamispotentiali. Miten sen saisi näkymään seuran tuloksessa myös taloudellisena kasvuna? Meidän on löydettävä tahoja, jotka ovat valmiita entistä enemmän käyttämään osaamistamme ja kokemustamme. Paikallisyhdistyksillämme ja

yksittäisillä jäsenillämme on suunnaton tietämys Unkarin moninaisista matkailukohteista. On luotava yhteistyömuotoja, joilla edistämme, matkamessujen lisäksi, Unkarin matkailua, jotta osaamisemme olisi edes hitusen taloudellisesti tuottavaa. Paikallisyhdistyksemme ovat potentiaalisia yhteistyökumppaneita suomalaisillekin matkailualan yrittäjille, kun oletettavasti kuumuus saanee myös unkarilaiset houkuteltua hakeutumaan sopivan viileään Suomeen. On itsestään selvää, että aktiivista tiedottamistamme ja näkyvyyttämme täytyy lisätä. Suomi-Unkari-lehtemme on kerasta toiseen tasokas lukupaketti ja tietolähde, jossa on paitsi ajankohtaista myös ”ajatonta” Unkari-tietoa. Jotta lehden ja muun aineistomme löytää, niin sähköiset kanavat ovat avainasemassa. Tähän toki olemme myös panostamassa. Miten loisisimme sellaisen valtakunnallisen jokavuotisen Unkari-viikon, jota suomalaiset osaisivat odottaa? Unkarilainen kulttuuritarjonta keskittyy helposti pääkaupunkiseudulle ja mahdollisesti suuriin kaupunkeihimme. Näkyvyys valtakunnan mediassa on turhauttavan vähäinen. Kulttuurista leikkaaminen heikentää tilannetta vielä entistä enemmän.

Miten saamme televisioon, teattereihin, konsertteihin ja vaikka elokuvakerhoihin entistä enemmän unkarilaista ohjelmistoa? Meillä on varmasti ammattilaisia, jotka voivat toimia välittäjinä. Pekka Rokka

”Mistä johtuu, ettei mikään ole sitä, miltä näyttää? Mitä siitä seuraa, jos perheenjäsenet eivät voi luottaa toisiinsa, koska heillä on salaisuuksia ja ovat vaaraksi toisilleen?”

Eurooppa-sinfonian päähenkilö, romanialaisunkarilaisen perheen poika, viulistioppilas András etsii kiihkeästi kasvun tietä ja vapautta kylmän sodan ja Securitaten valvonnan luomissa, henkisesti kuristavissa oloissa. Ja kun rakas on muuttanut Länsi-Berliiniin, hänen on päästävä sinne hinnalla millä hyvänsä. András kohtaa toisinajattelijana niin perheensä sisäiset draamat kuin vuoden 1968 nuorisoliikeddinnän ja terroristien uhan. Viimein hänelle paljastuu kaikista

suurin salaisuus: kuka on hänen oikea isänsä.

Gábor T. Szántó, jonka kiittävät arvostelut saanut novellikoeelma 1945 ja muita kertomuksia ilmestyi 2025, kirjoittaa kuin postmodernistinen, ankara realisti, radikaalilla paljastusotteella todellisuuden paineet yksilöä kohtaan tarkasti rekisteröiden. Hän koskettaa läheltä ja pohdii Romanian ja Unkarin, koko itäisen Euroopan lähihistorian polttavimpia kysymyksiä löytäen niille oman ratkaisunsa.

Gábor Szántó T., Eurooppa-sinfonia -kirja on julkaistu Basam Books/Rosebudin kustantamana.

HELSINGIN SUOMI-UNKARI SEURAN KIELIKURSSIT SYKSYLÄ 2026

Unkarin alkeet 14.9.2026 alkaen maanantaisin klo 16.30 - 18.00 Zoom-yhteydellä
Kurssilla käytetään Unkaria helposti 1 -oppikirjaa. Ilmoittautumiset suoraan opettajalle: Laura Horváth (horvathlaura2017@gmail.com).

Unkarin jatkokurssi1 14.9.2026 alkaen maanantaisin klo 18.15 - 19.45 Zoom-yhteydellä. Kurssi on tarkoitettu alkeiskurssin käyneille sekä alkeita hallitseville itseopiskelijoille. Kurssilla käytetään Unkaria helposti 1 -oppikirjaa. Ilmoittautumiset suoraan opettajalle: Laura Horváth (horvathlaura2017@gmail.com).

Unkarin jatkokurssi2 9.9.2026 alkaen keskiviikkoisin klo 18.00 - 19.30 Zoom-yhteydellä. Kurssi on tarkoitettu edistyneille opiskelijoille. Kurssilla käytetään Unkaria helposti 2 -oppikirjaa. Ilmoittautumiset suoraan opettajalle: Ágnes Szabó (szaboagneslkg@gmail.com).

Keskustelukurssi 11.9.2026 alkaen perjantaisin klo 16.00 Zoom-yhteydellä.

Kurssilla keskustellaan kirjallisuudesta, uutisista, Unkarin luonnosta ja kulttuurista sekä perinteistä. Syksyllä 2026 on uutena aiheena tulevan ajan ilmaiseminen. Jatkamme myös historiallista matkaa Unkarin linnoissa. Ilmoittautumiset suoraan opettajalle: Ágnes Szabó (szaboagneslkg@gmail.com).

Kunkin kurssin hinta on Suomi-Unkari Seuran jäsenille 80 €, muille 100 €. Jos osallistut kahdelle kurssille, saat toisen kurssin hinnasta 50 % alennusta. Oppikirjat voi tilata: <https://suomiunkari.fi/kauppa/>.

11.–12.9. Online-elokuva: Daddy and Other Wolves (Szia, Életem!, 2022, ohj. Csaba Vékes, Gábor Rohonyi). Tekstitys englanniksi. Ilmoittautuminen: culture.hu
Järj.: Liszt-instituutti, Unkarin elokuvainstituutti NFI

18.9. klo 18 Lights. Camera. Action. – Sijaisnäyttelijä Balázs Szigethyn englanninkielinen esitelmä Kaapelitehtaalla Valkoisessa tilassa (Tallberginkatu 1 A, 4. krs.).
Järj.: Liszt-instituutti, PerformanceSirkus

24.9.–6.11. Zsuzsa Hullan: Koko maailma on näyttämö – valokuvanäyttely Liszt-instituutissa

25.–26.9. Online-elokuva: The Two of Them (?k ketten, 1977, ohj. Márta Mészáros). Tekstitys englanniksi. Ilmoittautuminen: culture.hu
Järj.: Liszt-instituutti, Unkarin elokuvainstituutti NFI

2.–3.10. Online-elokuva: Tonight We Kill (Ma este gyilkolunk, 2024, ohj. Péter Fazakas). Tekstitys englanniksi. Ilmoittautuminen: culture.hu
Järj.: Liszt-instituutti, Unkarin elokuvainstituutti NFI

7.10. klo 18 Péter Lóránt Tóth: Forr a dal már! – unkarinkielinen monodraama vuoden 1956 kansannoususta Liszt-instituutissa

8.10. klo 18 FUFF esittää: Unkarilaisia lyhytelokuvia Liszt-instituutissa. Järj.: Finno-Ugric Festival

16.10. klo 13–17 Pianomaratoni: unkarilaista ja suomalaista klassista musiikkia Helsinki-Vantaan lentoaseman tuloaulassa Järj.: Liszt-instituutti, Finavia

23.–24.10. Online-elokuva: Daniel Takes a Train (Szerencsés Dániel, 1983, ohj. Pál Sándor). Tekstitys englanniksi. Ilmoittautuminen: culture.hu Järj.: Liszt-instituutti, Unkarin elokuvainstituutti NFI

24.10.–1.11. Unkarilainen Táncol"KODO"-tanssiryhmä Hollo ja Martta -festivaalilla. Lipputiedot: <https://www.hollojamartta.fi/>

Järj.: Hollolan Nuorisoseura ry, Liszt-instituutti
26.10. Guitar Madness -yhtyeen jazzkonsertti Temppeliaukion kirkossa (Lutherinkatu 3, 00100 Helsinki). Järj.: Liszt-instituutti

Marraskuussa: Serbianunkarilaisen Adrienn Újházin näyttely Näkymättömät löydöt Liszt-instituutissa

Tapahtumat ovat ilmaisia ellei toisin mainita. Muutokset ovat mahdollisia. Lisätietoja: culture.hu ja facebook.com/unkarinkulttuuri

Teatterilippuja LOPETUS - näytelmän esitykseen

Helsingin Suomi-Unkari Seuran kautta on mahdollista ostaa lippuja erikoishintaan Kansallisteatterin uutuusesitykseen Lopetus.

Aika: Lauantai 10.10.2026 klo 13.00
Paikka: Suomen Kansallisteatteri, Pieni näyttämö
Bergbominkuja 2, Helsinki (Kaisaniemenpuiston puolella)

Esitys on Nobel-palkitun unkarilaiskirjailija Imre Kertészin romaaniin Lopetus (Felszámolás, 2003) perustuva näyttämöteos. Katariina Nummisen dramatisoima ja Milja Sarkolan ohjaama esitys on ensimmäinen kerta, kun Kertészin Lopetus nähdään suomalaisella näyttämöllä. Romanin on suomentanut Outi Hassi (Otava, 2006)

Liput ja varaukset
40 € / lippu | Opiskelija 24 € / lippu

Varaa lippusi viimeistään 10.9.2026 sähköpostitse osoitteesta helsinginsus@gmail.com

Lisätietoja esityksestä: <https://www.kansallisteatteri.fi/esitys/lopetus>

Kaadetaanko Unkarin media kylpyveden mukana?

Huhtikuun vaalien tuoma suuri muutos vaikuttaa riippumattomaan mediaan osittain kielteisesti, vaikka hallituskriittisiä medioita jäi jäljelle vain kourallinen. On usein kerrottu totuus, että Fideszin valtaa palveli muun muassa laaja mediaverkosto. Melkein 500 mediaa omistava Keski-Euroopan Lehdistön ja Median Säätiö (KESMA) on perustettu nimenomaan vahvistamaan Orbánin hallituksen sanomaa. Siihen kuuluvat muun muassa valtakunnalliset ja paikalliset sanoma- ja aikakauslehdet sekä valtakunnalliset ja paikalliset radiokanavat. Näiden lisäksi samaa sanomaa toistivat valtion omistamat mediat sekä verkossa koordinoitusti toimiva vaikuttajaporukka. Koko mediakoneiston rahoitus tapahtui ensisijaisesti Unkarin valtion ja valtion omistamien yritysten tuilla sekä valtion tukemien säätiöiden tuilla. Säätiön perustaminen nostettiin kansallisesti tärkeiden hankkeiden joukkoon Orbánin hallituksen päätöksellä, jotta säätiön monopoliläheistä asemaa ei olisi voitu oikeudellisin keinoin murtaa.

Riippumaton media joutui tämän takia suurimmalta osin verkkoon. Verkkolehdet, Youtube-kanavat ja pieni määrä printtilehtiä pystyivät toimimaan tässä ympäristössä. Niiden rahoitus kapenevien mainosmarkkinoiden lisäksi tuli lukijoilta tilaus- ja tukimaksujen muodossa sekä kansainvälisten projektien kautta. Näitä EU-projekteja sanottiin Fideszin propagandassa ulkomaalaiseksi rahoitukseksi, johon vedoten esim. Viktor Orbán ei suostunut antamaan haastatteluja näille medioille ja silloinen hallitus yritti säätää venäläistyyppistä ulkomaanagenttilakia.

Valtavien poliittisten muutosten seurauksena selvisi, että sekä Fideszin läheisten että riippumattomien medioiden rahoitus oli heikoilla jaloilla.

KESMA:n alaisuudessa toimivaan Mediaworksiin kuuluvissa lehdissä tehtiin valtavia leikkauksia. Valtavan irtisanomisaallon yhteydessä irtisanottiin satoja työntekijöitä. Perinteikkäät sanomalehdet, kuten Magyar Nemzet ja suuri osa paikallis-sanomalehdistä muutettiin aikakauslehdiksi. Viimeisen – kuitenkin valtion mainoksilla tuetun – vasemmistolaislehden Népszavan printtiversio lopetettiin myös Mediaworksin päätöksellä. Kaikki sa-

nomalehtipainot ja printtimedian valtakunnallinen jakelu on nimittäin Mediaworksin käsissä.

Fideszin viestiä sosiaalisessa mediassa levittäneet vaikuttajaverkostot joutuivat myös vahvasti supistamaan toimintaansa. Suurin niistä oli Megafon, jossa huhtikuun alussa oli vielä 250 henkilöä töissä. Nyt yritykseen on rekisteröity enää 7 työntekijää. Niin välillisesti kuin valtion suoraan tukemat tutkimusinstituutit, joiden asiantuntijoille ulkoistettiin Fideszin poliittisen agendan levittäminen ja tukeminen keskusteluohjelmissa, ovat alkaneet hävitä kartalta. Orbánin hallituksen hankintoihin liittyvät tutkimukset ovat vasta alkamisillaan, mutta julkisuuteen on tulossa yhä enemmän ja enemmän tietoa hankintoihin käytetyistä hämmästyttävistä summista. Tämän vuoden ensimmäisen kolmen kuukauden aikana Orbánin hallitus maksoi 21 miljoonaa euroa pelkästään yhdelle tutkimuslaitokselle mielipidetutkimuksiin ja viestintään liittyvistä tehtävistä. Yksityiskanavien lisäksi 410 miljoonan euron vuosibudjetilla toimiva valtion mediakin toisti Fideszin sanomaa viime vuosikymmenen ajan.

Omien kanavien eri tavoin tukeminen ei riittänyt, vaan riippumattomien medioiden lähteiden mukaan valtion läheiset tahot yrittivät vaikuttaa mainontamarkkinoihin taustalla siihen, missä medioissa oli sallittu mainostaa ja missä ei. Hallituksen kanssa strategiset kumppanuudet solmineet kansainväliset suuryritykset eivät mainostaneet hallituskriittisissä medioissa.

Mainosmarkkinoilta sivuun joutuneet mediat löysivät rahoituskanaviaan eri tavoin. Hvg, Magyar Hang, 24.hu ja 444 päättivät siirtää tärkeimpiä juttujaan mak-

sumuurin taakse. Erilaisia jäsenyys- ja tilauspaketteja tarjoavat lehdet toki hyödynsivät mainoksia ja mahdollisuuksien mukaan erilaisia kansainvälisiä projektirahoja. Telex ja tutkivaa journalismia harjoittavat VálaszOnline ja Direkt36 sekä Átlátszó toimivat lukijoiden tukemana. Vaikka näiden kaikki kirjoitukset ovat luettavissa ilmaiseksi, lukijat tukivat toimintaa rahallisesti. Ne, jotka saivat Euroopan Unionilta projektirahoja, leimattiin tietysti ulkomailta rahoitetuksi mediaksi, joille Fideszin hallitus ei suostunut antamaan haastatteluja. Nämä asenteet toki ovat muuttuneet nyt yllättäen, Fideszin poliitikot suostuvat jo haastatteluihin, paitsi puolueen puheenjohtajana toimiva Viktor Orbán.

Mediat hyödynsivät myös Unkarin hyväntekeväisyyttä tukevaa verojärjestelmää. Unkarissa veroa maksavat saavat päättää, mitä järjestöä tukevat verojensa yhdellä prosentilla. Melkein jokaisella medialla on oma säätiö, joita tuettiin tämän keinoin. Tämän järjestelmän suurimmat hyödyntäjät viime vuonna olivat verkossa toimivat Partizán ja Telex. Nämä

rahat ovat toki pois hyväntekeväisyysjärjestöiltä.

Tiszan yllättävän iso vaalivoitto vaikutti kuitenkin riippumattomien medioiden toimintaan osittain kielteisesti. Monien silmissä suurin tavoite on saavutettu, Fidesz on pois vallasta. Tämän myötä monet lopettivat lehtien tilaamisen ja tukemisen. Lisäksi uusi hallitus on ollut viestinnän asiantuntijoiden tarpeessa. Valtiomedian uudistus on ottamassa toimittajia juuri riippumattomista medioista. Monessa mediassa pelätään sitäkin, että valtavan poliittisen muutoksen myötä EU ei näe enää tarpeelliseksi tukea unkarilasta lehdistöä. Medioihin iskee siis samanaikaisesti rahoitus- ja henkilöstöressurssipula. Printtilehtiä vaivaa myös sanomalehtien määrän väheneminen. Mediaworksin käsissä olevan jakelun kustannukset jakautuvat jatkossa harvemmille, joten jakelukustannusten nousu on hyvin mahdollista.

Medioihin iskee myös valtion muuttunut viestintä. **Péter Magyar** ja Tisza-puolue toimi vahvasti sosiaalisessa mediassa. Li-

ve-lähetykset ja videoviestit korvasivat ja tasapainottivat Fideszin läheisen median valtavaa ylivoimaa. Nämä kampanjan aikana hyödylliseksi koetut tavat siirtyvät nyt valtion viestintään. Toukokuussa aloittanut hallitus ja ensisijaisesti pääministeri Magyar kertoo päätöksistään ensin sosiaalisessa mediassa. Lehdille jäi niiden viestistä kertominen ja niiden analyysi.

Monet riippumattomat mediat ovat keksineet keinoja, joilla voi laajentaa tulonlähteitä. Kirjat, tapahtumat, keskusteluohjelmat tai eri genreihin tai aloihin erikoistuminen, tietyllä tavalla profiloituminen auttaa heitä riippumattomien medioiden raa'assa kilpailussa. Näistä huolimatta median toimintaympäristö on tietyllä tavalla helpompi. Uusi hallitus keskustele median kanssa, antaa tietoa ilman oikeudenkäyntejä ja helposti käytettävissä olevissa formaateissa. Viime kuukausien aikana ministeriöiden toiminnan läpinäkyvyys on parantunut huomattavasti.

Nyt jäljellä olevien Fideszin läheisten medioiden on aika keksiä, miten pystyvät jatkamaan toimintaansa omalla rahoituksella. Vaikka Orbánin aikana rikastuneet liikemiehet eivät näytä olevan halukkaita median ylläpitämiseen, toimittajat syyttävät Tiszaa omasta tilanteestaan. Pienemmät toimitukset ja tunnetummat toimittajat yrittävät nyt saada rahoitusta yleisöltä. Nähtäväksi jää, mihin tilausmaksut riittävät ja nähdäänkö Magyar Hangin nousuun verrattavia tuhkimotarinoita tälläkin kertaa.

Teksti: Botond Vereb-Dér

Lehtioskki Gödöllő 1980. Fortepan/Vimola Károly

Pääministeri Péter Magyarin hunajaviikot

Unkarin vuosiltani on jäänyt vahva muistikuva, kuinka television pääkanavan uutistenlukija näytti vaihtuvan aina vallan vaihduttua.

Tällä kertaa kausi aloitettiin symbolisella kellonlyömällä 19:56 ja elokuvasatiirilla A tanú, Avain-todistaja. Nyt uusi alku tarkoitti kuitenkin julkisen palvelun uutistoiminnan keskeyttämistä heinäkuusta aina kansallispäivään 20.8. saakka.

Sattumaa tai ei, mutta pääministeri **Péter Magyarin** sata päivää tulivat täyteen juuri 20.8. Unkarissa puhutaan myös epämääräisemmin hunajaviikoista, jotka voivat jatkaa pitkäänkin. Kuheruskuukausi tunnetaan erityisesti Yhdysvalloissa, jossa presidentin ensimmäiset aloitteet ovat menneet useammin läpi kongressissa kuin myöhempinä vuosina.

Paitsi valtiollinen juhlapäivä myös virkaanastujaiset ajoittuivat symbolisesti tärkeään Eurooppapäivään 9.5. Voitto oli historiallinen, sillä vaaleissa edes Fidesz ei ollut saavuttanut vastaavaa 71 % paikkaylivoiamaa vaalilaiilla, jonka se oli itse laatinut. Vielä kesällä Tiszan suosio oli lähes entisellään, sillä kaikista äänestäjistä puolta kannatti noin 52 %.

Mittauksissa Unkari on ollut EU:n korruptoitunein, ja vertauskuvallisuus oli läsnä myös Magyarin verratessa Fidesziä Italian mafiaan. Hallitus lanseerasi Operaatio Kiirastulen, jolla se tavoittelee ”Kansallisen yhteistyön järjestelmän” purkamista. Pääministerillä on katolinen koulutus, joskin puhdistautuminen on helposti lähellä myös käsitettä puhdistukset, joita niitäkin on viety läpi.

Parlamentaarikkojen palkkaa laskettiin 40 %, käytännössä yksimielisesti. Muutosta on meitä myöten arvioitu populistiseksi, mutta se on nyt lähempänä esimerkiksi Suomea eli noin kaksi kertaa kansalaisten keskiansio. Symbolinen oivallus oli myös avata Orbánin virkaresidenssi yleisölle osoituksena aiemman hallinnon korruptiosta.

Toistaiseksi merkittävimmät Magyarin ajamat muutokset ovat olleet kesä-heinäkuussa toteutetut perustuslain 16. ja 17. muutos. Ensimmäinen, ”lex-Orbán”, rajasi takautuvasti pääministerin kaudet kahteen, lakkautti Fidesziä lähellä olevat säätiöt ja lähinnä kan-

salaisten valvontaan keskittyneen suvereenisuusviraston.

Jälkimmäinen, ”lex-Sulyok”, erotutti presidentin, lyhensi kansanedustajien kaudet kolmeen ja palautti perustuslakituomioistuimen yläikärajan 70 vuoteen. Kansanedustajien kausien rajoittaminen on harvinaista, joskin esimerkiksi Filippiineillä on käytössä kolmen peräkkäisen kauden rajoitus eli 9 vuotta ja Meksikossa neljän eli 12 vuoden kiintiö.

Yhdysvalloissa perustuslakia on muutettu 27 kertaa vuoden 1789 jälkeen. Tältä kannalta Unkarin tilanne ei ole ollut erityisen kunnias, sillä graniitinluonteiseksi mainostettuun perustuslakiin

tehtiin Orbánin 16 vuoden hallintokaudella 15 muutosta. Uusi reilumpia vaaleja ja koko perustuslakia koskeva prosessi on luvattu alkavaksi syksyllä ja lopputuloksesta kansanäänestys.

Vähintäänkin kauneusvirheenä voi pitää poliitikkojen kaudet rajaavien muutosten taannehtivuutta. Periaatteessa taannehtivuus ei kuulu länsimaiseen lainsäädäntöön: kysymys on poliittisista puhdistuksista parlamenttia ja perustuslakituomioistuinta myöten.

Myös presidentin ero oli kuulunut Magyarin vaatimuksiin: henkilönä **Sulyok** ei Fidesz-parlamentin valitsemana toteuttanut

kansakunnan yhtenäisyyttä. Vain muutama kuukausi ennen vaaleja parlamentti jopa vaikeutti hänen erottamistaan. Syrjäyttämiseen riitti aiemmin yksinkertainen enemmistö, mutta pian myös perustuslakituomioistuimella oli sanansa sanottavana.

Presidentti Sulyok arvioi tilanteen perustuslailliseksi kriisiksi ja kieltäytyi ensin eroamasta. Parlamentin toteuttama erottaminen on hyvin poikkeuksellista, joskin esimerkkejä löytyy Brasiliasta, Perusta ja Etelä-Koreasta.

Tisza oli lupailut suoraa kansanvaalia, mutta päätyi valitsemaan ”väliaikaisen” presidentin. Julkisuudessa mainittiin useita-

kin ehdokkaita, kunnes ehdokkaaksi valikoitui ihmisoikeusjuristi **András Baka**. Hän oli johtanut korkeinta oikeutta vuoteen 2011 saakka, kunnes Fidesz syrjäytti hänet.

Valinnassa Baka sai 140 ääntä ja aloitti virkakautensa 19.8. Fidesz piti uutta presidenttiä illegitiiminä marionettina eikä osallistunut äänestykseen. Muutoinkin Fidesz on syytellyt hallitusta diktatuurista sekä tehtyjä ratkaisuja demokratian ja oikeusvaltion vastaisiksi. Viktor Orbán jatkaa puolueen puheenjohtajana, mutta on toistaiseksi lähinnä lomailut ja kommentoinut harvinaisen vähän.

Jos käytössä olisi ollut suhteellinen vaali, Fideszin vajaat 2,45 miljoonaa ääntä, 38,6 % olisivat keväällä saattaneet riittää jopa määrävähemmistöön. Fidesz kuitenkin lankesi omaan ansaansa, eivätkä monet kansanedustajat edes ottaneet paikkaansa vastaan. Unkari on nyt liittymässä EU:n syyttäjävirstoon, josta maan lisäksi puuttuvat vain Irlanti ja Tanska. On myös perustettu toimikuntia tutkimaan aiempia tekemisiä, ja salaiselle poliisille työskennelleiden nimet aiotaan julkistaa lokakuussa. Kiista on jatkunut 1990-luvulta saakka, kunnes Fidesz salasi nimet kansallisen turvallisuuden nimissä.

Kriittistä keskustelua Tiszan kannattajissa on herättänyt se, että Tiszan perustaman avainviraston johtoon valittiin politiikan tutkija **Anna Unger**. Kriitikot pelkäävät Ungerin osoittautuvan liian heiveröiseksi Kansallisen varojen takaisinhanhinta- ja omaisuuden suojaviraston (NVVH) johtoon ja valinnan vesittävän koko järjestelmänmuutoksen. Unger arvoi Fidesziin liittyvien oikeusjuttujen saattavan kestää jopa aina vuoteen 2032.

Ainakin suurperheiden hulppeet etuudet aiotaan säilyttää toistaiseksi. Tässä avittavat EU:n jäädyttämät 16,4 miljardia euroa, jotka pääministerin arviossa kattavat 13 % vuosibudjetista.

Uusi hallitus lupaillee euroehto- jen täyttyvän vuoteen 2030 mennessä. Silti jotakin talouden tilasta kertoo sekin, että Unkari on ainut EU-maa, jossa paikallisessa valuutassa oluttuopista joutuu maksamaan nelinumeroisen summan.

Teksti ja kuvat: Heino Nyyssönen

Sinä kesänä kauan sitten

Moni kirjailija tai toimittaja ei lue tekstejään sen jälkeen, kun ne on julkaistu. Siksi onkin mielenkiintoista palata omiin kesätoimittajakauden juttuihin niinkin kaukaa kuin neljän vuosikymmenen takaa.

Tuona Tšernobylin ydinvoimalaonnettomuuden ja Mikkelin pankkivankidraaman vuonna Unkari suorastaan tunkeutui elämäni.

Kävin maassa ensimmäistä kertaa syyskuussa 1986 eli melko tarkkaan neljä vuosikymmentä sitten.

Jo hieman ennen matkaa maailmat olivat kohdanneet, sillä olin tavannut Hämeen Sanomien kesätyökeikalla ihka ilmielävän unkarilaisen. Siksi tämän kirjoituksen otsikko voisi olla myös kohtaaminen alkuasukkaan eli maan alkuperäisen asukkaan kanssa.

Kuuluin 1980-luvun opiskelijapolveen, jolle entiseen itäblokkiin liittyneitä poliittisia rasitteita ei juuri enää ollut. Ei tuntunut olevan juurikaan väliä sillä, tapahtuiko jokin asia Budapestissa vain Bukarestissa.

Olin kuitenkin jo vieraillut opiskelijamatkalla molemmissa Berliineissä, joten kontrasti odotukseen oli valmis. Kun tähän lisätään keväällä 1986 esitetty ja sittemmin täysin unohdettu Unkarin lähihistorian televisiosarja, maailmankuvani niin sanotusti laajeni.

Jotkut opiskelijakavereista olivat ehtineet interreilillä myös Unkariin ja kehuneet Budapestia. Siksi onkin ollut kiinnostavaa etsiä Hämeen Sanomista erästä tiettyä artikkelia tuolta kesältä.

Faustus, Faustus, Faustus

Keväällä 1986 esitetyn televisiosarjan nimeä piti hakea niin sanotusti kissojen ja koirien kanssa, kun edes jututtamani Unkari-vertaanitkaan eivät sitä tunteet. Tekoälyn ja vanhan Suomen Kuvalehden avulla asia kuitenkin ratkesi: Faustus, Faustus, Faustus.

Sarja perustuu kirjailija **László Gyurkón** (1930-2007) vuonna 1979 ilmestyneeseen romaaniin Faustus doktor boldogságos pokoljárása. Kerrotaan jo aikalaisten hämmästelleen kirjan

Katalin Vajna, Marja Estlander ja Judit Bálint

H.P. Tepposen ja Heino Nyysösen ensimmäinen päivä Budapestissä.

Olin tuolloin loppukesän päivänä 1986 lähdössä mielestäni varsin epäkiinnostavalle juttukeikalle. Ystävyysseuratoiminta oli voi-

missaan, ja Riihimäelle oli tulossa kokonainen kuoro ystävyyskaupunki Szolnokista. Suomeen ensivisiitille saapui

Béla Bartók -ammattikuoro, jollainen sen lisäksi oli kaupungin palkkalistoilla vain Budapestissa. Kuoro keikkaili ainakin Riihimä-

en Lasimuseossa, Hämeen Linnassa ja Riihimäen kirkossa.

Kuoroa johti **Katalin Vajna** ja tekemässäni haastattelussa oli lisäksi mukana ainakin Naislaulajien puheenjohtaja **Marja Estlander** sekä toimittajaksi esittäytynyt **Judit Bálint**.

Ehkä haastattelutapaamisen iloisuus muutti jotakin myös minussa, sillä viestintätieteilijät väittävät suurimman osan viestinnästä olevan sanatonta.

Muistissani on edelleen outo tuntemus kulttuurien kohtaamisista, jossa en oikein tiennyt miten katsoa ja käyttäytyä. Koetin vain nyökkäillä keskustelukumppanille, jonka puheesta en ymmärtänyt sanaakaan.

Lopulta Hämeen Sanomien juttuni Szolnokin kuorosta ilmestyi lauantaina 9. elokuuta. Päivä oli sama, jolloin sähköiset viestimet kertoivat jo aamusta Mikkelin panttivankidraaman murheelisesta päätöksestä.

On ollut monesti mielessä ottaa Unkaria myöten yhteyttä kuvan henkilöihin, joista osa on ilmeisesti jo edesmenneitä. Jos tämä teksti tavoittaa jotakin tapaamiseen liittyvää, otan mielelläni kaiken tiedon vastaan.

Jokunen viikko haastattelun jälkeen me nuoret reilaajat olimme jo matkalla ja kuulimme laivalla entisen presidentti **Urho Kekkonen** kuolemasta. Unkarin rajan ylitimme Itävallasta muutama päivä myöhemmin.

Teksti: Heino Nyysönen

Kuvat: Heino Nyhyssönen

ja Harri Myllynen

Klaus-Maria Brandauerin.

Mieleen on jäänyt myös joskus 1980-luvulla näkemäni Toinen tie (Egymásra nészve), joka voitti Cannesissa vuonna 1982 parhaan naisnäyttelijän palkinnon. Elokuva sijoittuu vuoteen 1958 ja kertoo kielletystä rakkaudesta, sensuurista ja päättyy päähenkilön kuolemaan laittoman rajanylityksen seurauksena.

Teksti: Heino Nyysönen

suorapuheisuutta sen käsitellessä maan lähihistoriaa ja politiikkaa.

Romaanista tehtiin neljä vuotta myöhemmin **Miklós Jáncsón** ohjaama televisiosarja. Suomen Kuvalehden televisiosivut paljastavat yhdeksänsänsien filmatisoinnin kertovan nuoren miehen elämästä 1944-1973. Sekä kirja että sarja perustuivat edelleen ajankohtaiseen Faust-myyttiin sielun myymisestä paholaiselle.

Aikalaisittain YLE näytti ”piilot-

taneen” Faustuksen tiistain myöhäisiltaan. Nykyisin kirja löytyy ainakin Finna.fi:n perusteella kansallis- ja varastokirjastosta.

Unkarissa en muista koskaan kuulleen tai lukeneeni filmatisoinnista, enkä oikeastaan myöskään koko kirjailijasta. Liekö syynä se, että Gyurkó toimi kansanedustajana ennen järjestelmänmuutosta ja julkaisi muun muassa elämäkerran **János Kádár**ista (1988).

On silti kiinnostavaa, kuinka val-

lan ja siihen liittyvien kompromissien ideat ovat mietityttäneet unkarilaisia. Ensinnä jo Oscar-palkittu **István Szabón** Mefisto (1981) kertoi nousevasta näyttelijätähdestä natsien hallitsemassa Saksassa.

Sitä seurannut **Eversti Redl** (1985) kuvasi sinnikkäästi kaksoismonarkiassa etenevää sotilasta, josta tuli lopulta ilmiantojärjestelmää kehittänyt Itävalta-Unkarin upseeri. Molempiin elokuviinsa Szabó sai palkattua tunnetun saksalaisnäyttelijä

Luottamusta uudelleenrakentamassa liittolaisten kanssa

Unkarin poliittisten muutosten myötä hallituksen avainasemassa olevat ihmiset ovat vaihtuneet. Ulkoasiainministeriökään ei ole poikkeus. Avaintehtäviin on houkuteltu yritys-elämässä ja kansainvälisissä organisaatioissa kykyään osoittaneita ihmisiä, kuten **Krisztián Mészáros**, joka siirtyi Naton pääsihteerin kabinetista ulkoasiainhallinnon valtiosihteeriksi.

Koko uransa aikana kansainvälisten organisaatioiden parissa työskenneellä Mészárosilla on sidoksia myös Suomeen.

- Valmistuin Kauppakorkeakoulun – nykyisen Corvinus yliopiston – kansainvälisten suhteiden maisteriksi ja pääsin ulkoasiainministeriön NATO-pääosastossa – nykyisessä turvallisuuspoliittisessa pääosastossa – vapautuneeseen paikkaan vuonna 2002.

Myöhemmin Unkarin Naton pyysvässä edustustossa palvellut Mészáros oppi nauttimaan multilateraalisten organisaatioiden vaatimasta, todella korkeilla kieroksilla pyörivästä, äärimmäistä aktiivisuutta vaativasta diplomatian muodosta, johon sisältyy paljon keskusteluita, tapaamisia sekä informaalisia ajatuksenvaihtoja.

Unkari liittyi Natoon vuonna 1999 kansanäänestyksen jälkeen ja vuonna 2004 EU:hun.

- Maan liittyminen näihin järjestöihin oli suuri yhteinen, hallituskausien yli menevä ja puolueita yhdistävä poliittinen tahtotila vuoden 1990 jälkeen. Nämä liittoutumat edustivat niitä arvoja ja yhteisöjä, joihin halusimme kuulua, summaa Mészáros.

Näiden tavoitteiden toteutumisen merkitsi äärimmäisen suurta työmäärää ulkoasiainhallinnossa.

- Piti sopeutua molempien instituutioiden työtahtiin, oppia työtapoja, käsitellä äärimmäisen suuria tietomääriä poliittiselle johdolle ja edustaa valtion johtajien näkemyksiä niissä organisaatioissa. Liittyminen vaati täysin erilaista ajattelutapaa, uudenlaista suhtautumista ja käyttäytymiskulttuuria, jotka minun mielestäni Unkarin diplomaattikunta on omaksunut hyvin.

Viime vuosina Unkari pääsi ot-sikoihin kuitenkin sen takia, että poliittinen johto vaikutti valitsevan eri arvoja, mihin aikoinaan

kansan tahtotila maan vei. Käytännössä asia saattoi kuitenkin olla toinen.

- Unkari tuki ja toteutti liiton jäsenmaana Naton joka ikistä päätöstä viime 16 vuoden aikana. Sisäpoliittisesta viestinnästä huolimatta vuoden 2022 kesällä, eli Venäjän Ukrainaa vastaan aloitetun invaasion jälkeen hyväksyttiin Naton strategiasta konsepti, jossa todettiin kaksi Natoon kohdistuvaa uhkaa, jotka ovat Venäjä ja terrorismi. Natossa joka ikinen päätös syntyy konsensuksen myötä. Jokainen jäsenmaa, myös Orbánin hallitus, suostui siihen, että Nato sai nämä todeta korkeimantasoisissa strategisessa dokumentissaan.

Vuodesta 2010 alkaen Natossa työskennellyt Mészáros sai toimia kuusi vuotta **Jens Stoltenbergin** kabinetissa varajohtajan tehtävässä.

- Kabinettipäälliköllä on viisi sijaista, jotka vastaavat eri aihealueista. Viidestä neljä varajohtajaa tulee NATO:n isoimmista maista eli Yhdysvalloista, Yhdistyneestä kuningaskunnasta, Ranskasta ja Saksasta. Jäljelle jäävät 28 jäsenmaata saavat kilpailla vapaasta paikasta.

Krisztián Mészárosin tehtävä oli muun muassa hoitaa kumppanuutta Suomen ja Ruotsin kanssa vuodesta 2018 alkaen.

- Vuoteen 2022 saakka oli päivänselvää, että Suomessa halutaan kumppanuutta Naton kanssa. Erittäin tiivistä ja läheistä kumppanuutta, muttei puhuttu liittymisestä. On täysin selvää, että presidentti **Putinin** virheelinen strategia johti muutokseen sekä Suomen politiikassa että yhteiskunnassa, hän arvioi.

- Suomalaiset ovat olleet hyvinkin tuttuja ja arvostettuja tiiviin kumppanuuden myötä. Suomi

osallistui useampaan Nato-operaatioon ja saavutti jäsenmaiden arvostuksen.

Vuoden 2022 jälkeen Suomi päätti hakea Natoon. Yksi lehdistössä esiin noussut aihe oli pitkä yhteinen raja Venäjän kanssa.

- Yhteisen rajan vaikutusta ja sen tuomaa riskiä jokainen jäsenmaa on arvioinut itsenäisesti, mutta oli täysin selvää, että Suomi ja Ruotsi vahvistavat Naton pohjoissiipiä. Naton arvoyhteisöön pääsi kaksi sellaista demokratiaa, jotka ovat kykenevät ja valmiit jäsenyyden tarkoittamiin velvollisuuksiin, alleviivaa Mészáros.

Unkari sen sijaan pääsi otsikoihin juuri näiden maiden ratifoinnin hidastamisen takia. Mészáros itse ei huomannut tämän poliittisen päätöksen vaikuttavan millään lailla hänen asemaansa Natossa.

- Minä unkarilaisena en kokenut mitään muutosta urassani Unkarin hallituksen viivyttämisestä johtuen. Luottamus unkarilaisiin on ollut koko ajan olemassa. Kyse on siitä, kykenikö silloinen hallitus perustelemaan päätöksensä ja kertomaan näkemyksensä Naton ja Suomen suuntiin.

- Haluaisin lisätä, ettei pelkästään kielisukulaisuutemme takia vaan myös EU- ja NATO-jäsenyyksiemme takia Suomi on todella tärkeä kumppani nykyiselle Unkarille. **Péter Magyarin** johtamalle hallitukselle on äärimmäisen tärkeää maidemme välisen suhteiden vahvistaminen, alleviivaa Mészáros.

Valtiosihteerin mielestä Unkarin ja Suomen väliset suhteet ovat korjattavissa.

- Minun mielestäni kaikki on korjattavissa. En keskity siihen, mitä aiemman järjestelmän aikana ta-

pahtui, vaan miten voimme vahvistaa luottamusta Unkaria kohtaan, miten voimme vahvistaa paikkaamme ja rooliamme Natossa.

Luottamuksella on kolme pilaria, joissa maa haluaa toimia: täyttää ehdot puolustusmenojen osalta, käynnistää puolustusteollisuutta ja kolmantena on Ukrainan tukeminen.

- Unkari ei suostunut luovuttamaan kuolemaa tuottavia välineitä Ukrainalle, mutta on antanut humanitaarista apua jo vuodesta 2022 alkaen. Uusi pääministeri teki selväksi Ankaran Nato-kokouksessa, että Venäjä on hyökkäävä osapuoli ja Ukraina on uhri, jolla on oikeus puolustautua aggressiota vastaan, Mészáros toteaa.

Valtiosihteerin mielestä Unkarilla on opittavaa Suomelta kokonaisvaltaisen kansallisturvallisuuden konseptista.

- Koko yhteiskunta on mukana yleisturvallisuuden toteuttamisessa, ihmiset eivät ulkoista maanpuolustusta armeijalle.

Ihmiset ovat perillä omista tehtävistään sekä mahdollisista uhista, ja jokainen ottaa vastuuta ja osallistuu omalla tasollaan. Maanpuolustus ei ole kaukainen asia, vaan jokaisella on oma rooli siinä ja ihmiset ymmärtävät, mikä se on, hän korostaa.

Krisztián Mészárosin henkilökohtainen tavoite on saada entistä enemmän unkarilaisia kansainvälisiin järjestöihin, jotta voisi syntyä parempaa vuoropuhelua ja yhteisymmärrystä. Toinen henkilökohtainen tavoite on päästä takaisin Suomeen sekä työn että lo-man merkeissä.

- Haluan palata, koska äitini työskenteli Unkarin ulkoasiainministeriössä sihteerinä ja sai komenuksen Helsinkiin vuonna 1986. Koko nelihenkkinen perheemme muutti Suomeen. Kävin isoveljeni kanssa Munkkiniemen koulua.

Neljän vuoden ajanjaksosta Mészárosilla on pelkästään hyviä muistoja.

- Saamamme huomio, jolla meitä kohdeltiin lasten ja opettajien osalta oli todella hieno kokemus. He huolehtivat kovasti meistä. Meillä oli erillinen suomen kielien opettaja, jonka koulu tarjosi.

Tämä vanha opettajani 40 vuoden takaa muisti meidät ja etsi minut Helsingin suurlähetystön kautta, hän hymyilee.

Suomen ja Unkarin yhteiskunnat olivat Mészárosin mielestä nykyistä enemmän erilaisia 80-luvulla.

- Suomi oli ehkä silloista Unkariakin egalitaarisempi yhteiskunta. Toki oli tuloeroja, mutta meitä lapsia kohdeltiin täysin tasan-arvoisesti. Siellä näin kodittomia ensimmäisen kerran, 80-luvun Budapestissä ei sellaista voitu nähdä, hän muistelee.

Mészárosin muutamien ystävien kanssa he vaihtoivat kirjeitä vielä 90-luvulla. Nykyisessä maailmassa hän pääsee seuraamaan entisten luokkakaverien elämää. Suomen kielitaitokin on säilynyt pitkästä ajasta huolimatta.

- Huomasin, että koska en käytä suomea enää usein, puhun sitä varovaisemmin. Palattuani Suomeen kielen ymmärtäminen ja lukeminen palaavat todella nopeasti. Viettäisin Suomessa pari viikkoa ilomielin yhtäjaksoisesti, jotta saisin takaisin suomen kielitaitoni, jota yritän ylläpitää lukemalla suomenkielisiä uutisia. En kuitenkaan käytä tähän niin paljon aikaa kuin pitäisi. Suomesta hän kaipaa kaupungin ja luonnon yhteiselämää.

- Vaikka Helsinki on suurkaupunki, siitä ei kuitenkaan rakennettu metropolia. Helsinki elää metsän ja meren kanssa yhdessä, suhde luontoon on välitömpämpi, asukkaat eivät halua irtaantua siitä. Sitä kaipaavat Budapestissä ja kaipasin asuessani Brysselissä.

Suomalaisten ja unkarilaisten välistä sympatiaa pitäisi tiedostaa ja hyödyntää maiden välisten suhteiden vahvistamisessa.

- Meidän valtion johtajien tehtävä on tämän pohjalta vahvistaa maiden välisiä suhteita ja yhteistyötä joka alueella EU:n ja Naton sisällä Suomen kanssa. Tämä on tavoite työssäni ja odotan innolla, milloin pääsen käymään Suomessa työn puolesta sekä yksityishenkilönä.

Teksti: Botond Vereb-Dér
Kuva: Unkarin ulkoasiainministeriö / Magyarország Külügyminisztériuma

Yhteiskunnallinen vaikuttaja Kuopiosta

Suomen ainoan Tisza-saaren johtaja, rakkauden perässä Suomeen muuttanut **Krisztián Timlin-Kovács** asuu vaimoineen Kuopiossa. Osallistuminen Unkarin politiikkaan kaukana kotimaasta on haastavaa. Silti Timlin-Kovácsille, kuten monelle muullekin Suomessa asuvalle unkarilaiselle syntyi tunne, että nyt on aika vaikuttaa diasporassa asuvien äänestysintoon.

- Minun poliittinen aktiivisuuteni on alkanut jo Unkarissa. Olen vuodesta 2018 lähtien osallistunut paikallispolitiikkaan. Johdin poliittista yhdistystä ja asetuin ehdolle kunnallisvaaleissa, Timlin-Kovács kertoo.

Budapestin lähellä sijaitsevassa Süllypissä Timlin-Kovács toimi sitoutumattomassa poliittisessa yhdistyksessä. Vahvasti fidesziläisessä kaupungissa koetut yhteiskunnalliset epäoikeudenmukaisuudet synnyttivät halun toimia.

- Olen aina toiminut aktiivisesti Fideszin politiikkaa vastaan. Kun selvisi, että hallituspuolueiden ainoa varteenotettava haastaja on Tisza, saaren (Tisza-puolueen tukijoiden) perustaminen oli itsestään selvä valinta. Valtakunnallisen puolueen kampanjan tukeminen tai sen puolesta tehtävä työ on toki mukavuusalueeni ulkopuolella.

Tämä tuntui kuitenkin ainoalta vaihtoehdolta osallistua unkari-laiseen politiikkaan ja aktivoida myös muita Suomessa asuvia unkarilaisia.

Muuten Timlin-Kovács seuraa Unkarin valtakunnanpolitiikkaa pääasiassa ruudun ja uutisten välityksellä.

- Tuntui siltä, että Suomessa asuvilla unkarilaisilla ei ole järjestelmällistä poliittista edustusta. Tällä kokeilulla yritin vastata siihen, hän kertoo.

Timlin-Kovácsin kotikaupunki nousi Unkarin valtakunnallisiin uutisiin vaalien aikana, sillä **Viktor Orbán** aloitti kampanjansa valikoidun yleisön edessä juuri Süllypissä.

Lisäksi kävi ilmi, että Fideszin paikallisyhdistykset saivat ennen vaaleja tukea Unkarin kulttuurirahastosta ja todennäköisesti käyttivät niitä varoja kampanjoin-tiin puoluerahoitusta koskevan lain vastaisesti.

Suomen Tisza-saari toimii puhtaasti verkossa, ja sillä on noin 20 jäsentä, pääosin pääkaupunkiseudulta.

- Suomi on maantieteellisesti suuri maa, joten fyysisten tapaamisten järjestäminen on aika mahdotonta.

Ulkomailla toimivan Tisza-saaren tehtävät ovatkin aika erilaisia kuin Unkarissa toimiven järjestöjen, Timlin-Kovács selittää.

Kampanjamateriaalien jakamisella tai yleisötilaisuuksien järjestämisellä ei olisi hänen mukaansa ollut merkitystä, sillä toiminnan tavoitteena ei ollut tavoittaa suomalaisia.

- Meidän piti periaatteessa etsiä puolueesta ja politiikasta kiinnostuneita ihmisiä ja nostaa tietoisuuteen sitä, miksi ulkomailla asuvienkin on tärkeää käyttää äänioikeuttaan. Kerroimme, miten äänestämään pääsee ja miten pitää rekisteröityä.

Unkarilaisten äänioikeus ja siihen liittyvät hallinnolliset velvollisuudet riippuvat siitä, onko äänestäjällä edelleen osoite Unkarissa vai ei. Eri äänestäjästatuksiin liittyy erilaisia määräaikoja, joista tiedottaminen oli diasporassa toimivien "saarten" tärkein tehtävä.

Suomen Tisza-saaren toiminta ajoittui ensisijaisesti vaalikampanjaan ja äänestykseen.

On mahdollista, että saaren tehtävä rajoittuu jatkossakin näihin

teemoihin. Ohjelmia tai yleisötilaisuuksia he eivät järjestäneet lainkaan.

- Mietin kyllä tapahtuman järjestämistä, mutta en ole ihan perillä siitä, minkälaisia unkarilaisjärjestöjä Suomessa toimii ja minkälaista ohjelmaa ne järjestävät. Muiden diasporassa toimivien saarten kanssa yritämme kuitenkin vaikuttaa uuden perustuslain ja vaalilain valmisteluprosessiin edustamalla diasporassa asuvien unkarilaisten etuja, hän avaa.

Timlin-Kovácsin kokemuksen mukaan Tisza-saari on saanut toimia varsin itsenäisesti eikä ole saanut ohjeistuksia Unkarista. Sen sijaan myös kriittinen palaute on otettu tarkasti huomioon.

Unkarin vaaleja seurattiin muiden Euroopan maiden tavoin laajasti myös Suomessa. Monille yllättävä vaalitulos saattoi olla enemmistölle suomalaisista kuitenkin mieluinen.

- Minun kokemukseni mukaan suomalaiset ovat iloisia tästä tuloksesta. Unkarin politiikka vaikuttaa Suomesta katsottuna kuitenkin melko kaukaiselta. Monesti tuntuu siltä, että lehdistössä ja keskusteluissa asiat esitetään aika yksinkertaistettuina, Timlin-Kovács arvioi.

- Uusi linja Unkarissa on länteen suuntautunut ja EU-myönteinen. Tämä sopii hyvin yhteen suomalaisten maailmankuvan kanssa. Lisäksi Suomessa suhtautuminen Venäjään on aina ollut herkkä

asia, joten Unkarin edellisen hallituksen Venäjä-myönteiset asenteet herättivät täällä paljon kritiikkiä.

Unkarin poliittinen tilanne on Timlin-Kovácsin mukaan kuitenkin haastava.

- Tiszaa – tai Fidesziä – vastaan äänestäjillä on aika korkeat vaatimukset. Valtion eri toimialat ovat kuitenkin pahasti rapautuneet: terveydenhuolto, koulujärjestelmä, infrastruktuuri ja talouden eri alat. Näiden kaikkien kuntoon laittaminen ei onnistu lyhyellä aikavälillä.

Timlin-Kovácsin mielestä nykyinen hallitus nauttii äänestäjien luottamusta ja on jo osoittanut halua ja kykyä tehdä muutoksia myönteisempään suuntaan.

- Äänestäjien kärsivällisyys ei kuitenkaan ole loputonta. Odotan innolla luvattujen perustuslaki- ja vaalijärjestelmäuudistusten käynnistymistä.

Nämä vaikuttavat suoraan niiden unkarilaisten elämään, jotka aikovat elää pitkäjänteisesti ulkomail-la. Vaalit ovat vahvin kiinnike kotimaan politiikkaan.

Näitä asioita Timlin-Kovács haluaisi edustaa järjestön kautta Unkarissa. Hänen mielestään olisi hienoa päästä tapaamaan hallituksen edustajia heidän mahdollisilla valtiovierailuillaan, jotta myös ulkomailla asuvien unkarilaisten asioita voitaisiin nostaa esiin.

- Tietysti olisi hienoa saada mahdollisuus keskustella täällä asuvien unkarilaisten asioista. Täällä asuvat unkarilaiset voisivat jollain tavalla säilyttää yhteyden myös Unkariin.

Poliittisen vallanvaihdon myötä Länsi-Euroopassa asuvien unkarilaisten odotettiin muuttavan takaisin kotimaahansa. Timlin-Kovács ei kuitenkaan ole huomannut tällaista trendiä Suomessa asuvien unkarilaisten keskuudessa.

- Tämä kysymys on kuitenkin monimutkaisempi. Asioita yksinkertaistetaan monesti liikaa ja luullaan niiden tapahtuneen pelkästään poliittisista syistä. Varmasti sellaisiakin elämäntilanteita on, mutta omassa tuttavapiirissäni ei ole ihmisiä, jotka olisivat lähteneet maasta vain politiikan

vuoksi. Syyt ovat todella moninaisia.

Jos Unkari voisi pidemmän aikaa olla maa, jossa toimintaympäristö on vakaa ja pysyvä, tämä trendi voisi muuttua. Poliitiikka voi rakentaa hyvää pohjaa, joka houkuttelee ihmisiä takaisin kotimaahan, hän pohtii.

Unkarin paikallispolitiikkaan intohimoisesti osallistunut Timlin-Kovács kiinnostui Suomesta jo pienestä pitäen.

- Ensin halusin vierailla täällä, sitten aloin miettiä elämää Suomessa. Tutustuttuani vaimooni en enää miettinyt muita vaihtoehtoja kuin Suomessa asumista.

Yrittäjänä toimiva Timlin-Kovács pyörittää vaimonsa kanssa tietotekniikkayritystä, minkä lisäksi molemmat opiskelevat yliopistossa. Timlin-Kovács on valmistumassa ajoneuvonsinööriksi ja aloitti tänä syksynä myös sosiologian opinnot Itä-Suomen yliopistossa.

- Haluan valmistua, ja haluamme jatkaa yrityksemme toimintaa, hän avaa tulevaisuuden suunnitelmistaan.

Kuopiossa asuva unkarilainen oli jo houkuteltu vihreiden ehdokkaaksi edellisissä kuntavaaleissa.

- Olin todella kiinnostunut siitä, miten kunnallispolitiikka ylipää-tään toimii Suomessa. Se toimii todella eri tavalla kuin Unkarissa. Ilman puoluetta ei oikein voi menestyksellisesti osallistua vaaleihin.

Aikaisempaa paikallispolitiikkaan osallistumistani ruokki myös eräänlainen tyytymättömyys tai kokemus yhteiskunnallisesta epäoikeudenmukaisuudesta. Täällä en ole oikein törmännyt sellaisiin asioihin. En ole nähnyt mitään sellaista, mikä olisi horjuttanut henkistä tasapainoani – ei mitään vastaavaa kuin Unkarissa.

Kunnallispolitiikan kysymyksiin perehtymisen edellytyksenä on toki riittävä suomen kielen taito.

-En puhu vielä hyvin suomea. Osittain sen takia aloitin yliopisto-opinnot, jotta voisin kehittää kielitaitoani. Englanninkielisten sosiologian opintojeni rinnalle otin suomen kielen sivuaineeksi.

Teksti: Botond Vereb-Dér

Asiantuntijaryhmällä parantamaan tietoisuutta Unkarin politiikasta

Unkarin lähihistorian tärkeimmät vaalit ovat herättäneet kiinnostusta monissa politiikkaa seuranneissa ihmisissä. Euroopan unionin ja Naton kautta jäsenmaiden sisäpolitiikka voi vaikuttaa myös Suomeen.

Erityisesti näin on silloin, jos kyseisen maan hallitus pyrkii estämään yhteisiä päätöksiä ja tuo poliittiset riidat julkisuuteen yhteisymmärryksen ja kompromissien sijaan, kuten **Orbánin** hallituksella oli tapana viimeisten 16 vuoden aikana.

Eläkkeelle jäänyt toimittaja **Matti H. Virtanen** huomasi Suomessa Unkarista käydyssä keskustelun puutteet ja halusi vaikuttaa tilanteeseen omin keinoin.

– Olin aika turhautunut siihen, miten huonosti suomalaiset tiedotusvälineet käsittelevät tätä uutta tilannetta, joka on syntynyt Tiszan perustamisen jälkeen, Virtanen aloittaa.

Unkarissa paljon aikaa viettänyt ja maan tapahtumia pitkään seurannut toimittaja päätti perustaa Facebook-ryhmän, jossa Unkarin politiikkaa tuntevat voisivat keskustella maan tapahtumista ja muutoksista.

– Minä ajattelin, että teen sen pienimmän mahdollisen toimenpiteen, jonka avulla voin ehkä vaikuttaa suomalaisten käsitykseen tilanteesta: tuoda esille sen, että Fidesz saattaa hävitä vaalit. Tätä ei riittävän voimakkaasti pidetty esillä Suomessa, hän toteaa.

Viime maaliskuussa perustettuun ryhmään kertyi nopeasti suuri joukko asiantuntijoita ja aiheesta kiinnostuneita.

– Olen todella iloinen siitä, että ryhmään tuli näin nopeasti paljon jäseniä. Totta kai itsekin halusin saada fiksua ihmisiä mukaan keskustelemaan, jotta olisin itsekin oppinut lisää siitä, miten Unkarin sisäpolitiikka nyt toimii, hän jatkaa.

Fideszin mahdollinen vaalitappio oli monille yllätys myös Unkarissa, sillä puolue käytti valtion resursseja asemansa ja sanomansa vahvistamiseen. Lisäksi media-kenttä ja mainosmarkkinat näyttivät olevan kokonaan puolueen läheisissä käsissä. Matti Virtanen osasi kuitenkin odottaa, että valta voisi vaihtua maassa.

– Näytti siltä, että Tisza – vaikka se ei ollut silloinkaan varsinaisen puolue – toimi kuin puolue. Se näytti olevan kansanliike, joka toimi kurinalaisemmin kuin Un-

Matti ja Bea selviytymässä Unkarin helteistä.

karin oppositio aikaisemmin Fideszin aikakaudella, hän toteaa.

Edellisissä vaaleissa Fideszin luoman vaalijärjestelmän paremmin ymmärtäneet oppositiopuolueet perustivat vaalikoalition. Tavoitteena oli, että suurpuolueita suosivassa järjestelmässä vain yksi ehdokas haastaisi valtapuolueen ehdokkaan kussakin vaalipiirissä.

– Vuoden 2022 vaaleissa oppositio oli kokoelma erilaisia puolueita. Se ei toiminut hyvin, vaikka se olikin kunnioitettava yritys. Se noudatti niin sanottua navallylaista ”smart voting” -systeemiä eli äänten jakamista. Mutta kukaan ei tiennyt, kuka kokonaisuutta johtaa. **Péter Márki-Zayta** ei tunnettu, eikä hän ollut uskottava ”spitzenkandidat”, kuten Saksassa sanotaan.

Viime huhtikuun vaaleissa puolueiden koalition sijaan Fideszin valtaa vastustavat äänestäjät siirtyivät saman lipun alle.

– **Péter Magyar** oli ihan erilainen. Hän oli entisenä sisäpiiriläisenä perillä siitä, miten Fideszin koneisto toimii. Hän oli politiikassa marinoitunut, ja minä aavistin, että Magyarin johdolla tämä homma voi onnistua. Oli tosi mielenkiintoinen tilanne, Virtanen jatkaa.

Vaikka Suomesta löytyy paljon Unkarin entisen hallituksen toimintaan kriittisesti suhtautuvia, Virtanen halusi toimittajana edistää ryhmän kautta ennen kaikkea parempaa ymmärrystä.

– Tarkoitukseni tällä ryhmällä ei ollut Péter Magyarin fanittaminen, Tiszan ihailu tai Fideszin pilkkaaminen, vaan puhdas fakto-

jen esille tuominen, hän summaa.

Ryhmään liittyi 342 jäsentä. Virtasen henkilökohtaisesti lähettämistä kutsuista huolimatta uutistoimitusten edustajia ei liittynyt mukaan keskusteluun, vaikka mukana oli joukko parhaita Unkarin tutkijoita ja maan tuntijoita yhdessä ryhmässä.

– Minun mielestäni melkein kaikki, jotka Unkaria tuntevat, olivat täällä mukana aktiivisina keskustelijoina tai ainakin seuraajina. Jos saan lähettää henkilökohtaiset erityiset kiitokset, niin nostan hattua **Johanna Laaksolle**, joka innostui tästä ryhmästä ja siitä, miten Unkari toimii. Kiitos kuuluu myös **Heino Nyysösölle** ja **Marko Juutiselle**.

Ryhmästä tuli myös tutkijoille tärkeä foorumi, jossa he pääsivät jakamaan omia tutkimustuloksiaan. Kävijämäärätkin nousivat kiihtävästi ennen vaaleja.

– Kun aloitin ryhmän maaliskuussa, siellä oli päivässä 200 kävijää, ja määrä nousi vaaleihin asti melko tasaisesti. Vaalipäivänä ja vaalien alla kävijöitä oli päivittäin 1 200, ja intoa kesti hallitusneuvotteluihin asti. Se tarkoitti, että moni ryhmän 300 jäsenestä kävi useammankin kerran päivässä katsomassa, oliko tullut jotain uutta tietoa, Virtanen avaa.

Kävijämäärissä on nähty piikkejä myöhemminkin, esimerkiksi presidentti **Sulyokin** eroamisen tai erottamisen aikana sekä silloin, kun valtiollisen televisiokanavan ruutu pimeni ja katsojat saivat lukea anteeksipyyntöä propagandasta.

Tiszan voittoa pitää Virtasen mielestä tarkastella eurooppalaisessa viitekehyksessä.

– Unkarin puoluekenttä on me-

nossa ihan uusiksi. Olen melko varma siitä, että tämä uusi yksipuoluejärjestelmä ei tule kestämaan, vaan me näemme todennäköisesti uuden jaon seuraavan kolmen ja puolen vuoden aikana, Matti Virtanen arvioi.

– Tisza on jotenkin liian laaja. En usko, että tällä koalitiolla pystytään kovin johdonmukaisesti tekemään politiikkaa monta vuotta, hän jatkaa.

Tämä ilmiö ei olisi ensimmäinen kerta Euroopassa. Vanhat puolueet hajoavat, kuten on jo tapahtunut Italiassa, Ranskassa ja Saksassa.

– Nyt oli varmaan Unkarin vuoro. Unkarin tapauksessa se oli poikkeuksellisen dramaattista, koska näytti siltä, että Fideszin valta olisi sementoitunut ikuisiksi. Näin ainakin Suomessa media antoi ymmärtää, että Unkari oli siirtynyt yksipuoluejärjestelmään, jossa Fidesz ei voi hävitä.

Virtanen oli kuitenkin koko ajan eri mieltä. Unkari on EU-maa, ja vaikka vaalijärjestelmää oli muutettu Fideszin etuja palvelevaksi, enemmän parlamenttipaikkoja saanut oppositio voi päästä valtaan.

– Unkarilaisten ystäväieni kanssa käymieni keskustelujen pohjalta Fideszin häviö ei näyttänyt hirveän todennäköiseltä vielä puoli vuotta ennen vaaleja. Mutta mitä lähemmäksi vaaleja tultiin, sitä todennäköisemmältä se vaikutti. Oppositio käytti Fideszin omia aseita, ja määräenemmistö toteutui kiitos vaalijärjestelmän, joka oli tarkoitettu Fideszin suojelemiseksi, Virtanen toteaa.

Nämä asiat eivät olleet laajasti tiedossa Suomessa, ja ryhmän kautta oli tarkoitus syventää suo-

malaisten ymmärrystä unkarilaistesta järjestelmästä.

Suomen puoluekentän vastavänlaista uudistumista Virtanen ei näe kovin todennäköisenä seuraavan kymmenen vuoden aikana. Vaikka suomalaisten puolueiden jäsenmäärät ovat suurempia kuin unkarilaisten puolueiden ja yhteiskunnallinen keskustelu on laajempaa, väestön ikääntyminen ja yhteiskunnan rakenteiden muutos voivat vaikuttaa puoluekenttään täälläkin.

– Suomen demografinen tilanne on aika huolestuttava. Väestö alkaa pienentyä, tulee maahanmuuttajia, enkä osaa arvata, miten nämä vaikuttavat puoluekenttään. Itse vertaisin Suomea Saksaan. Katsotaan vaikka SPD:n tilanne. Sehän on monissa Saksan osavaltioissa, varsinkin idässä, alle kymmenen prosentin puolue. On paikkoja, joissa demarit ovat jäämässä vaalikynnyksen alle. Jos nämä ovat Suomen esikuvia, niin todennäköisesti voi jotain vastavaa tapahtua meilläkin.

Virtasen mielestä oikeistopopulistinen Perussuomalaiset on melko paljon maltillisempi puolue kuin monet muut eurooppalaiset oikeistopopulistipuolueet. Perussuomalaisista voi muodostua 15–20 prosentin oikeistolaispuolue Kokoomuksen rinnalle.

– Tämä ei ole iso murros. On mielenkiintoista nähdä Suomessa erityisesti Keskustan ja Perussuomalaisten välinen taistelu. Täytyy muistaa, että Perussuomalaiset lähti keskustalaisesta liikkeestä, ei mistään tyhjistä.

Virtanen haluaa jatkaa ryhmän toimintaa ja keksiä uuden teeman, joka ylläpitää kiinnostusta Unkarin uutta tilannetta kohtaan. Maan uusista tuulista on vielä paljon selvitettävää.

– Esimerkiksi se, mitä Péter Magyarin politiikka tulee olemaan käytännössä. Siitä ei ole nähty suomalaisessa mediassa juurikaan uutisia. Minua kiinnostaa, miten Tisza järjestäytyy ja miten Tiszan sisällä voisi muodostua erilaisia fraktioita, kuten esimerkiksi liberaalifraktio, liberaalivasemistolainen fraktio ja ehkä myös kansallismielinen fraktio. Tämä kiinnostaisi minua paljon, ja toivoisin, että kaikki, jotka tuntevat Unkaria ja joita maa kiinnostaa, tietäisivät tämän ryhmän olemassaolosta.

Teksti: Botond Vereb-Dér

Kuva: Matti Virtasen kotialbumi

Vácin maailmannäyttely

Noin mahtipontisella nimellä Järvenpään kaupungin unkari-lainen ystävyyskaupunki Vác nimesi kesällä 1993 Váci Világi Vigalom -nimisen kolmipäiväisen festivaalitapahtuman, joka toteutettiin silloin ensimmäisen kerran heinäkuun viimeisenä viikonloppuna. Olisikohan nimen valintaan ollut vaikuttamassa uuden ajan alku kommunistisen miehityksen päätyttyä muutama vuosi aiemmin?

Idea tapahtumanimeksi on niinkin kaukaa kuin vuodelta 1764, kun saksalais-roomalaisen keisarikunnan keisarinna **Maria Teresia** saapui viiden päivän vierailulle Váciin kesällä 1764. Juuri ennen vieraan saapumista kaupunkiin oli hänen kunniakseen valmistunut Riemukaari, unkariksi Kőkapu eli Kiviportti. Tarina kertoo, että keisarinna ei uskaltanut kuitenkaan mennä riemukaaren alta peläten sen sortuvan, vaan vaunut ajoivat portin vierestä.

Vigalom-tapahtumalla on oma organisaatio, joka saa huomattavaa tukea kaupungin lisäksi teollisilta ja kaupallisilta yhtiöiltä. Samoin taloudellista tuloa tapahtuma saa festivaalialueen ravintola- ja viihdeysiköiden sekä myyntitoiminnan vuokrista.

Vieraat isäntineen.

Vaativuudesta alusta Vigalom on kasvanut Tonavan mutkan yhdeksi vaikuttavimmista kesätapahtumista. Jokaiselle osallistujalle löytyy varmasti omaa mieluista ohjelmaa niin kaupungin pääaukiolla kuin Tonavan rannan valtavassa tapahtumakokonaisuudessa konsertteineen, huvikeskuksineen ja myyntikojuineen. Jopa pelkkä alueella kulkeminen on oma tapahtumansa. Kaiken tuon runsauden päättää sunnuntai-illan upea ilotulitus! Esiinty-

mispaikkoja kaupungissa on riittämiin; kaksi päälavaa, musiikkikoulu ja musiikkipaviljonki, neljä kirkkoa, Tonavanmutkan Teatteri/Dunakanyar-teatteri ja Pannonia-talo. Lisäksi tapahtumia on myös kulkueina kaduilla. Nämä kaikki esiintymiset ja tapahtumat ovat maksuttomia!

Vácin kaupunki kutsuu vuosittain kaikki ulkomaiset ystävyyskaupunkinsa, vanhimpana niistä Järvenpää, osallistumaan Vigalomin ohessa omaan erilliseen

tapaamiseen. Tänä vuonna Váci Világi Vigalom XXXII osallistujia oli Järvenpään lisäksi Ranskasta, Saksasta, Slovakiasta, Tsekin tasavallasta ja Puolasta. Järvenpäälaiset edustajamme tänä vuonna olivat **Satu Tuominen**, **Tiia Lintula** ja **Kati Hiltunen** allekirjoittaneen lisäksi. Osallistuimme Vácin Kulttuuritalolla järvenpäälaisen **Mika Väisäsen** valokuvänäyttelyn avajaisiin Satu Tuomisen pitäessä tapahtuman avajaispuheenvuoronsa.

Vuosien saatossa kymmenille ja kymmenille Järvenpään kaupungin edustajille on ollut tilaisuus päästä kokemaan Vigalomin tapahtumat ja tunnelmat. Omalta kohdaltani vaikuttavin tapahtuma oli kesällä 1999, kun Vác oli nimennyt minut kaupunkinsa kunniakansalaiseksi ja Vigalomin yhtenä tapahtumana oli puheeni kaupungintalon parvekkeelta. Väkeä oli kuulijoina pääaukion täydeltä. Silloin minulla ei ollut vaikeutta myöntää oikeiksi Vácin apulaispormestari **Kiss Zsolt Jánosin** sanat minusta: *”Osmo Järvenpää nagykövete!”* Osmo on Järvenpään suurlähettiläs!

Päätteeksi kysymys:

Mitä yhteistä on Beethovenin sävellyksellä ”Oodi ilolle” eli EU:n tunnushymnillä ja Sibeliuksen Finlandialla?

Kaupunkineuvos **Erkki Kukkonen** osallistui eräänä vuonna Váci Világi Vigalomiin ja oli toki katso-massa päätösillan upeaa ilotulitusta, jota tahditti musiikin avulla upeasti tuo Oodi ilolle. Tuomisi-na kotiin hänellä oli se, että Järvenpäässä seuraavana vuonna Uudenvuoden ilotulitusta tahditti **Jean Sibeliuksen** Finlandia!

Teksti: Osmo Björkman

Kuva: Vác város hivatal

Riihisoppa 2026

Riihimäen Suomi-Unkari Seuran järjestämä kymmenes vuosittainen sopankeittokilpailu huijpentui 22.8.2026 Lempivaarassa Riihimäellä, kun voitto ratkesi tiukan ja makuhermoja kutkuttaneen kamppailun jälkeen.

Tapahtuma houkutteli paikalle noin 100 henkeä käsittävän, nälkäisen ja kannustavan yleisön, joka pääsi nauttimaan upeasta tunnelmasta luonnonkauniissa ympäristössä. Lempivaaran erinomaiset ja toimivat olosuhteet takasivat sen, että viisi keittäjryhmää pystyi loihtimaan toinen toistaan oivaltavampia keitoksia kattiloiden poristessa kuumina.

Kilpailussa olin mukana viisi ryhmää; Riihimäen Maanpuolustusnaiset, Riihimäen Suomi-Unkari Seura, Metsästysseura Rengon Rengit, Lempivaara Oy ja Apenta Klupi Finland.

Palkinnot jakautuivat seuraavasti:

1. Lempivaara keitti porkkana-chili-vuohenjuustokeittoa
2. Metsästäjät keittivät maukasta peuragulassia

3. Maanpuolustusnaiset loihtivat kirjavan kanakeiton

4. Apenta Klupi tarjoili perinteisen lihagulassin

5. Suomi-Unkari Seura tarjoili kasvisgulassia

Viiden laadukkaan ja omistautuneen joukkueen joukosta tasaväkisen kisan korkeimmalle pallille kiilasi Lempivaaran joukkue, jonka soppa hurmasi yleisön täydellisellä makuprofilillaan ja toi voiton kotiyleisön riemuksi.

Kymmenvuotista taivaltaan juhlinut soppakisa osoitti jälleen voimansa yhteisöllisenä kulttuuritapahtumana, joka vetää puoleensa hyvän ruuan ja unkarilaisen perinteen ystäviä. Onnistuneen päivän päätteeksi niin järjestäjät, kilpailijat kuin yleisökin suuntasivat katseensa jo tulevaan yhteisellä lupauksella: ensi vuonna tavaan taas!

Sopankeittokisa pohjautuu Riihimäen ystävyyskaupungissa Szolnokissa vietettävään jokavuotiseen ”Gulyas Festival” kansainväliseen sadonkorjuujuhlaan,

jossa kilpailijoina on satoja osallistujia ja yleisöä jopa kolmekymmentä tuhatta. Michelin-kokit toimivat tuomaristona ja valitsivat parhaan keiton. Vuonna 2019

Riihimäen Suomi-Unkari Seura osallistui tapahtumaan ja sijoittui kovassa kilpailussa hopealle porogulassilla. Olemme historian ainoa keittoryhmä Unkari ulkopuo-

lelta, joka on sijoittunut palkintopallille.

Teksti ja kuva: Timo Ruohola

NÄIN SANOT SEN UNKARIKSI

Autóval Magyarországon – autoilun sanaston ja ilmaisujen opiskelua unkariksi.

Auton vikatilanteissa yleensä kerrotaan korjaamossa, mitä oli tapahtunut. Tapahtumat kuvaillaan pääsääntöisesti menneessä ajassa. Sen vuoksi tämä tekstikin sisältää paljon menneen ajan verbimuotoja ja edeltää keskustelun unkarin osaamista. Autosanaston opettelusta voivat kuitenkin hyötyä myös alkeiden opiskelijat.

Tavaly nyáron saját autóval utaztunk Magyarországra. Az út hosszú volt, de útközben több szép városban megálltunk. Három helyen szállást is foglaltunk szép hegyi hotelekben, így nem volt fárasztó az út.

A negyedik napon érkeztünk meg Magyarországra. Nagyon örültünk, hogy nem volt baj a kis öreg kocsinkkal. Korai volt az öröm. Egy kis faluban a kocsi lerobbant. Először azt hittem, az akkumulátor merült le. Sajnos nem. Bekapcsoltuk a vészvillogót. Két falusi odajött segíteni. Sajnos azt mondták, hogy nincs szervíz a faluban. Az autót az út szélére, biztonságos helyre toltuk. Kítettük az elakadást jelző háromszöget.

Felhívtam az autómentőket, és ezt mondtam: Jó napot kívánok, Leena Kovanen vagyok. Elromlott az autóm. Az út szélén állunk Zalabéren. Tudnak segíteni? Fél óra múlva el is vontatták a kocsit a szervízbe. Az autót egy nap alatt megjavították. Sürgős javítást kértünk, és nagyon segítőkészek voltak.

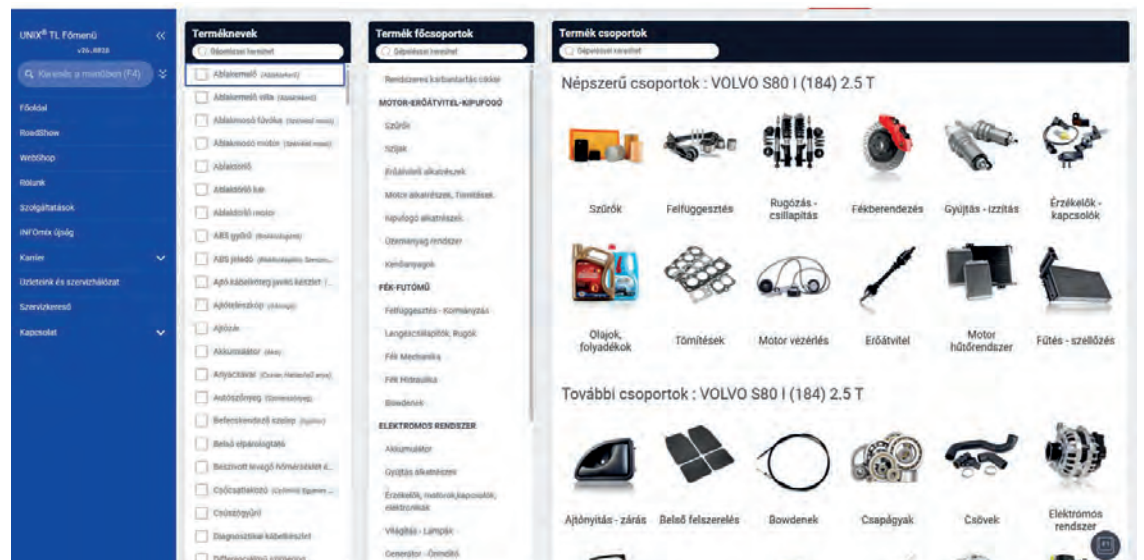
Szerencsére jó biztosításunk van, nem kellett sokat fizetnünk. Egy korábbi utunkon a kocsi defektet kapott. Ezt mi magunk meg tudtuk oldani. Volt nálunk pótkerék és emelő. Itt van néhány példa, milyen problémák lehetnek az úton:

Elromlik a fék/a fényszóró/az ablaktörlő/a kuplung/a sebességváltó/ az önindító. Kifogy a benzin. Túlmelegszik a motor. Balesetet szenvedünk. Összetörik a visszapillantó tükör.

Teksti ja kuvat: Ildikó Vecsernyés

SANASTO

saját	oma
útközben	matkalla
szállás	majoitus
fárasztó	väsyttävä
negyedik	neljäs
baj	ongelma
kocsi	auto
korai	ennenaikainen
öröm	ilo
lerobban	hajota
akkumulátor	akku
lemerül	tyhjetä
bekapcsol	laittaa päälle
vészvillogó	hätävilkku
falusi	kyläläinen
szervíz	autokorjaamo
az út szélére	tien sivuun
biztonságos	turvallinen
tol	työntää
elakadást jelző háromszög	varoituskolmio
autómentők	hinauspalvelu
elvontat	hinata
megjavít	korjata
sürgős javítás	kiireellinen korjaus
segítőkész	avulias
szerencsére	onneksi
biztosítás	vakuutus
korábbi	aikaisempi
defektet kap	rengaspuhkeaa
magunk	itse
megold	hoitaa
pótkerék	vararengas
emelő	tunkki
néhány példa	muutama esimerkki
elromlik	rikkoutua
fék	jarrut
fényszóró	ajovalo
ablaktörlő	tuulilasinpyykijä
kuplung	kytkin
sebességváltó	vaihteisto
önindító	starttimoottori
kifogy a benzin	bensiini loppuu
túlmelegszik	ylikuumeta
balesetet szenved	joutua onnettomuuteen
Összetörik a visszapillantó tükör.	Sivupeiili menee rikki.

Suomi-Unkari Seura 1950—1956

Suomi-Unkari Seuran 1. puheenjohtaja **Ele Alenius** toteaa Meidän Unkari -historiateoksessa, että ”syksyllä 1950 heräsi eräiden Unkarissa käyneiden keskuudessa ajatus perustaa järjestö Suomen ja Unkarin välisten ystävyys- ja kulttuurisuhteiden lujittamiseksi”.

Oli toinenkin syy. Unkarissa oli tapahtunut ”yhteiskuntaelämän siirtyminen uusille urille”, mikä kiinnosti Aleniuksen mukaan laajoja kansalaispiirejä.

Yhdistykset syntyvät, elävät ja kehittyvät aikansa mukana. Suomi-Unkari Seurakaan ei syntynyt 10.10.1950 sattumalta eikä vain suomalaisten Unkarin-ystävien aloitteesta. Taustalla vaikutti myös Unkarin lähetystön toiminta. Unkari tarvitsi ystäviä ja väylän suomalaiseen yhteiskuntaan eli Unkari tarvitsi ystävyysseuran pehmeän vaikuttamisen välineeksi.

Kysymys ei ollut pelkästään hyvistä suhteista seuran ja lähetystön välillä, mihin mm. Ele Alenius viittasi em. teoksessa.

Seuran esikuvana oli Suomi-Neuvostoliitto-Seura. Myös muut toisen maailmansodan jälkeen syntyneet kansandemokratiat perustivat tai tukivat omia solidaarisuusjärjestöjään. Samoihin aikoihin syntyivät myös Suomi-Romania- ja Suomi-Bulgaria-seurat.

Ele Aleniuksen yllä esittämät ajatukset sisältävät kahtalaiset kiinnostuksen kohteet: toisaalta oli ”aina” tunnettu kiinnostusta Unkaria ja ”sukulaiskansaa” kohtaan ja toisaalta Unkarin kansantasavallan perustaminen ja uuden, ”sosialistisen yhteiskunnan rakentaminen” herätti odotuksia erityisesti SKDL:n piirissä.

Ensimmäinen toimintakertomus kirjaa, että toiminnan eräänä päämääränä oli seuran jäsenmäärän voimakas lisääminen ja toiminnan laajentaminen, toisaalta mahdollisimman monien kansalaispiirien keskuuteen, ja toisaalta paikallisosastojen perustaminen suurimpiin kaupunkeihin.

Tampereen osasto perustettiin 29.1.1951, Turun 15.2. ja Kemin 28.9. Tampereella oli elokuvateatteri Hällässä edellispäivänä salin-täyteinen matineanäytäntö, jossa esitettiin v. 1950 ensi-iltansa saanut Lúdas Matyi -värielokuva.

Budapestin katu kansannousun kukistamisen jälkeen.

Turussa ja Kemissä taas oli esillä unkarilaisten työläisten elämää kuvaa valokuvanäyttely. Kun Lahden osasto perustettiin 22.4.1952, tilaisuus liittyi samaan aikaan avattuun Unkarin lasten piirustuspöytäkirjaan, joka oli ollut esillä jo muissa osastoissa.

Vaikka osastojen perustamisesta kerrottaessa mainitaan laaja aiempi kiinnostus Unkaria kohtaan, oli uusien osaston perustaminen johdettua. Seuran puheenjohtajan ja sihteerin lisäksi myös Unkarin lähettiläs oli paikalla perustamiskokouksissa.

Sillä tavoin osoitettiin, että toiminnalla oli lähetystön siunaus, eli kyseessä oli aito ystävyysseura Suomen tasavallan ja Unkarin kansantasavallan välillä.

Unkarin lähetystön käsityksen mukaan entiset, toista maailmansotaa edeltäneen ajan Unkarinystävät eivät olleet enää ”hovikelpoisia”. Tämä taas johti siihen, että vasemmiston ja työläispiirien lisäksi muu poliittinen kenttä, silloinen SDP mukaanlukien, sekä akateemiset piirit vieroksivat aluksi seuraa.

Aiempien vuosikymmenten Unkarinystävien oli vaikea hyväksyä Unkarissa edellisvuosina tapahtuneita yhteiskunnallisia muutoksia ja ”uuden Unkarin” esittelyä Suomessa kansandemokraattien johtaman järjestön kautta. Ensimmäiset puheenjohtajat edustivatkin enemmän tai vähemmän selkeästi vasemmistoa ja SKDL:ää.

Seura ja ensimmäiset paikallis-

osastot oli perustettu Neuvostoliiton järjestelmää mukailevan ”oikeaoppisen” sosialismin ja räikeän henkilökultin vuosina. Tämä näkyi seuran ”äänenkannattajassa”, ilmeisesti Unkarin rahoittamassa Suomi-Unkari -lehdessäkin. Mm. vuoden 1952 huhtikuun numero oli puoluejohtaja **Mátyás Rákosi** ”60-vuotisjuhlanumero”.

Toinen – seurankin piirissä kritiikkiä herättänyt – ”teemanumero” julkaistiin keväällä 1953 **Josef Stalinin** kuoltua. Stalinin kuolema merkitsi niin kulttuurisen kuin poliittisenkin keskustelun ja ilmapiirin vähittäistä avautumista, mikä laajeni koko Neuvostoliiton valvomaan Itä-Eurooppaan.

Varsinainen suojasää – 1950-luvun liennytys – suurvaltasuhteissa alkoi kuitenkin vasta helmikuussa 1956 pidetyn NKP:n 20. edustajakokouksen ja pääsihteerin **Hruštšov**in puheen jälkeen. Tämä näkyi myös kansandemokratioiden sisä- ja ulkopoliitikassa.

Unkarikin ryhtyi 1954 tunnustelemaan Suomen ja Unkarin vanhan kulttuurivaihtosopimuksen uudistamista. Tätä ajoi erityisesti marraskuussa Suomeen saapunut uusi suurlähettiläs **József Szipka**, joka pyrki laajentamaan yhteyksiä maamme poliittisiin ja yhteiskunnallisiin vaikuttajiin.

Suomi-Unkari Seura pyrki osaltaan laajentamaan – lähetystön toiveiden mukaisesti – kapeaksi havaittua poliittista pohjaansa samalla, kun se pyrki rekrytoimaan riveihinsä kulttuurielämän edus-

tajia. Vuosina 1954-1956 suomalaisia kielitieteen ja kansatieteen nuoria tutkijoita – kuten **Erkki Ala-Könni**, **Erkki Itkonen**, **Lauri Hakulinen** ja **Kustaa Vilkuna** – liittyikin seuraan sen perustajiin kuuluneen FT **Väinö Kaukosen** rinnalle.

Lisäksi tuli vaikutusvaltaisia maalaisliittolaisia, kuten kansanedustaja **Kauno Kleemola** ja nuori **Ahti Karjalainen**.

Monille heistä yhteistä oli joko puoluetusta tai ystävyys 1956 presidentiksi valitun Maalaisliiton **Urho Kekkosen** kanssa, joka itsekin oli käynyt Unkarissa jo v. 1928. Vilkuna, joka kuului Kekkonen lähipiiriin, oli jo sodan edellisvuosina ollut yhteydessä unkarilaiseen kollegaansa **Gyula Ortutayhin**, jolla oli sodan jälkeen varsin näkyvä asema myös Unkarin politiikassa.

Kun Suomen ja Neuvostoliiton kesken oli solmittu Tieteellis-tekni- ninen sopimus v.1955, mahdollistui suhteiden syventäminen myös Suomen ja Unkarin kesken. Vilku- na ja Szipka tapasivat toistuvasti ja saattoivat kertoa toisilleen mm. tahoillaan tapahtuvasta kulttuuri- vaihtosopimuksen valmistelusta.

Seuran johdossakin tapahtui 1956 muutos, kun lähetystön vaatimuksesta Alenius väistyi ja uudeksi puheenjohtajaksi nousi prof. Erkki Itkonen. Unkari puolestaan tulkitsi seuran pohjan laajentumisen niin akateemisen kuin kulttuurielämänsäkin suuntaankin myönteiseksi merkiksi.

Suojasää näytti lupaavalta myös

kansandemokratioiden näkökulmasta. Poliittinen järjestelmä ei ollut kuitenkaan varautunut kansalaisten spontaaneihin reaktioihin. Ensin ryöpsähtivät kesäkuussa 1956 Puolan levottomuudet, jotka tukahdutettiin asein.

Lokakuussa alkoi Unkarin ”kansannousu”, joka myös johti veri- siin yhteenottoihin. Tapahtumat Unkarissa johtivat myös seuran johdon kriisiytymiseen. Osa hallituksesta olisi halunnut tukea kansannousua, osa suhtautui kriittisesti ”vastavallankumoukseen”.

Mielipide-erot johtivat puheenjohtaja Itkosen eroon 26.10. ja puheenjohtajuus siirtyi Väinö Kaukoselle. Seura päätti lopulta 27.10. yhtyä Suomen Punaisen Ristin Unkarinapu-keräykseen Unkarin hädänalaisten auttamiseksi. Tähän liittyi myös Kөрhinta-elokuvan hyväntekeväisyysesitys 19.11. sekä jäsenten suorittamat listakeräykset.

Vuoden 1956 vuosikertomus päättyy loppuarvioon: ”Suomalais-unkarilaisten kulttuuri- ja ystävyys- suhteiden rakentamiselle on eduksi, jos siihen saadaan mukaan kaikki maamme kansalaispiirit, korosti vuosikokous ohjeena johtokunnalle, ja kulunut vuosi on osoittanut tämän arvion täyden paikkansapitävyyden”. – Sisäisiä ristiriitoja ei edes mainita!

Seuran toiminta lamaantui hetkeksi, mutta tapahtumat nopeuttivat myös muutosta. Seuraavana vuonna toteutettiin sääntömuutos, ja seuran johtoon nousi Erkki Ala-Könni rinnallaan viiden hallituksen jäsenen muodostama varapuheenjohtajisto, joka oli myös poliittisesti aiempaa moniäänisempi, sillä siinä olivat uusina jäseninä mukana em. Kauno Kleemola ja Kustaa Vilkuna sekä näyttelijä **Mirjam Kuosmanen**.

Kun Suomi-Unkari Seuran valtuuskunta vieraili Unkarissa syyslokakuun vaihteessa 1957, oli valtuuskunnan johtajana dos. Erkki Ala-Könni sekä jäseninä kansanedustaja Kauno Kleemola, liittosihteerin **Edvin Salonen** ja prof. Kustaa Vilkuna.

– Suomi-Unkari Seura oli uudistunut ja se oli selvinnyt edellisvuoden loka-marraskuun kriisistä aiempaa moniarvoisempana.

Teksti Tenho Takalo
Kuva: Fortepan, Horváth József

Vuoden 1956 Unkarin kansannousun muistelemisesta

Tänä vuonna tulee 70 vuotta Unkarin kansannoususta, jota unkarilaiset itse mieluummin kutsuvat vallankumoukseksi ja sen kriisivaiheita kuvatessaan itsenäisyystaisteluksi. Vaikka Suomen diplomaatit yhtyivät unkarilaisten terminologiaan, meillä julkisuudessa puhuttiin kansannoususta. On väitetty, että sana 'kansannousu' on unkarilaisille liian neutraali (mm. **Rainer M. János**), jopa jotenkin tekninen, meidän suomalaisten suussa KANSANnousu kyllä kuulostaa aika rajulta. Siis koko kansan, Unkarissa ei läheskään. Kansannousu ei kuitenkaan kerro, mitä nousun jälkeen tapahtui, kuten vallankumous tekee.

Hämmästyttävää on, miten paljon Unkarissa on koottu vuoden 1956 tapahtumien muistoja. Löytyy 1956 Nemzet és emlékezet (2006), jossa on yli 300 muistelmää sisältäen määrättömän määrän muistoja ja 40 uudelleen hautauspuhetta (**Viktor Orbán**han siellä repäisi!) siinä uskossa, että ne päihittävät kaiken historian tutkimuksen, kun lähteitä ei teokseenkaan ollut vielä 500:ttä enempää saatavilla. Siihen jotenkin verrattava on varhainen ja salaperäinen **István Bibón** muistoteos (Bibó-emlékkönyv, 2 vols.,

1991) ja sitten on ryhdytty muistamisasiaa tutkimaan sekä historiateoreettisesti (Történelem és emlékezet (2014) että oikein konferenssin voimin (Emlékirat és történelem, 2012). Luulisi jo riittävän, mutta tulevana syksynä järjestetään Unkarissa ja meilläkin 1956 muistamisen ja muistotilaisuuksien problematiikkaan liittyviä seminaareja ja konferensseja.

Tulee helposti kysyneeksi, että eikö unohtamisellakin ole tärkeää tehtävänsä, mistä mm. **Paul Ricoeur** jaksoi meitä muistuttaa? Kuka jaksaa aina vain vanhoja muistella? Kun tarkastellaan kansakuntien historioiden draamattisia vaiheita, huomataan, mitä yhtäläisyyksiä ja eroja niissä voi olla. Verrataanpa kokeeksi Ranskan ja Unkarin 'vallankumouksellisia' vaiheita.

Vuosien 1870–1871 aikana Ranska koki hirvittävän, voisi sanoa jopa provosoidun tappion Saksalle. Tappion kärsimyksistä seurasi pitkä surun aika, jolloin surkean häviön muisto oli ranskalaisia totaalaisesti koskettava, traumatisoiva. Kesti pitkään, ennenkuin toipuminen pääsi vauhtiin ja lopulta vuonna 1918 sairas Ranska

1956 kansannousun sankareiden uudelleenhautaus vuonna 1989. Lähde: Fortepan / Péter Horváth

parani voiton ja korvauksen, jos ei sentään koston ansiosta. Versaillesin rauha puolestaan traumatisoi Saksan. Seuraukset tunnemme.

Entä Unkarissa? 1956 kansannousu kärsi tappion, mutta sen muistamiseen ja viime kädessä antitraumatisoimiseen liittyneet aktiot ovat saaneet hyvin myönteisiä, ei suinkaan ikäviä piirteitä. Toipuminen on ollut mittakaa-

valtaan suureellisesta: Unkarihan näytti silloin 1956 esimerkkiä, oli ennakkotapaus neuvostoimperiumin hajoittamisen mahdollisuudesta. Julkinen suruaika jäi huomattavan lyhyeksi, kun koetettiin opetella elämään 'teeskentelyn korkeakoulussa', olla pohjimmiltaan hyviä häviäjiä (tulihan Suomikin sodissaan kakkoseksi, ei huono sijoitus ollenkaan). Traumat ovat koskettaneet Trianonian ja juutalaisten sekä svaabi-

en kohtelua. Luulisi, että itsensä onnittelu 1956 'lopullisella toteutumisella' järjestelmänvaihdoissa riittäisi tuon ns. kansallisen tappiosarakkeen paikkaamiseen semminkin, kun muistoja on jo aivan riittämiin. Tulee olemaan mielenkiintoista nähdä, miten vuoden 1956 muistelemiselle annetaan jokin poliittinen funktio, jota uusi valta voi halutessaan käyttää hyväkseen.

Teksti: Anssi Halmesvirta

Tarr & Krasznahorkai – keskustelua kirjallisuuden ja elokuvan yhteydestä

Nobel-palkittu kirjailija **László Krasznahorkai** ja alkuvuonna edesmennyt kulttimaineeseen noussut ohjaaja **Béla Tarr** muodostivat yhden eurooppalaisen taiteen merkittävimmistä parivaljakoista. Heidän ensimmäinen yhdessä käsikirjoittamansa elokuva oli Damnation (Kárhozat, 1988). Yhteistyön ehkä kuuluisin luomus on 7,5 tuntia pitkä Sátántangó (1994), joka perustuu Krasznahorkain samannimiseen romaaniin (1985, suom. Saatanatango, **Minnamari Pitkänen**, 2019).

Kino Reginan Tarr & Krasznahorkai -sarjassa nähtiin elo-syyskuun vaihteessa kaksi muutakin kaksikon yhteistyöstä syntyntä elokuvaa: Vastarinnan melankolia -romaaniiin (Az ellenállás melankóliája, 1989, suom. Minnamari Pitkänen, 2022) pohjautuva Werckmeister Harmonies (Werckmeister harmóniák, 2000) sekä Tarrin viimeinen ohjaus Torinon hevonen (A torinói ló, 2011).

Sarjaan liittyen Liszt-instituutissa järjestettiin 2.9.2026 keskustelutilaisuus, johon osallistuivat Nuori Voima -lehden päätoimit-

taja, kriitikko Johanna Osváth ja kuraattori, elokuvantekijä Otto Kylmälä. Keskustelua moderoi Suomi-Unkari -lehden päätoimit-

taja Botond Vereb-Dér. Tilaisuudessa ruodittiin näiden kahden omaperäisen unkarilaistaiteilijan luomia hitaita, usein synkik-

si luonnehdittuja maailmoja sekä elokuvan ja kirjallisuuden punoutumista yhdeksi todellisuudeksi. Teksti ja kuva: Sanna Tiirikainen

Unkarin syntymäpäiväkaku – traditioksi muodostunut kilpailu

Unkarin valtion perustamisen juhlan viettoon on pitkään liittynyt erilaisia kirkkoon ja valti-oon liittyviä traditioita. Prosessi-ossa eli juhla-kukueessa muiste-taan valtion perustajakuningasta Pyhä Tapania, siunataan uudesta sadosta leivottu ensimmäinen lei-pä, ihaillaan sotilaskoneiden ohi-lentoa sekä ilotulistusta Tonavan rannalla.

Idea maan syntymäpäiväkaku-sa syntyi lähes 20 vuotta sitten. Vuonna 2007 ensimmäistä kertaa Unkarin Konditoriliitto pyydettiin järjestämään konditorioille tarkoitettu kilpailu Unkarin syn-tympäiväkakusta. Voittaja esi-telttiin saman vuoden elokuun 20. päivän juhlallisuuksien aikaan, Unkarilaisten makujen katu -ta-pahtumassa. Nimeksi keksittiin Unkarin kakku, jota sittemmin kaikki halukkaat voivat valmistaa omissa konditorioissaan.

Kilpailuun voi osallistulla omal-la luomuksellaan, ja joka vuosi on uusia makuelämyksiä tuotu pöy-tiin, joten nämä lisäävät Unkarin jo valmiiksi rikasta konditoriape-rinnettä. Vuodesta 2012 diabetes-tä vastaan taistelevan Egy csepp figyelem -säätiön aloitteesta jul-kaistaan samanaikaisesti myös Unkarin sokerittoman kakun pal-kinto. Konditorioriden lisäksi sää-tiö palkitsee myös parhaita koto-na tehtyjä kakkuja. Tähän tradi-tioon yritti liittyä mukaan myös Unkarin puolustusvoimat, ja vuo-sina 2014 ja 2015 luotiin myös Puolustusvoimien kakku. Nämä kilpailut voitti sama puolustus-voimien yksikkö.

Jokavuotiseen kilpailuun määri-tellään vuosittain vaihteleva aihe. Tänä vuonna se oli túró (rahka) ja tejföl (smetana), joita ei vält-tämättä täytekkuihin sopivaksi edes ajatella. Tässä gyulalaiset **László Balogh, Zoltán Balogh** ja **Roland Kis** voittivat Bíbor-fehér (purppuranvalkoinen) -ni-misellä luomuksellaan. Vuoden sokeriton kakku on Balatongyö-rökin **Alena Puchovszkin, Gá-bor Pethőn** ja **Jenő Vadóczin**

luoma Szilvafácska (pieni luumu-puu).

Valinnan suorittaa joka vuosi ni-mekäs asiantuntijaryhmä. En-simmäisen vuoden voittaja oli **László Zilah** Madártej (Linnun-maito) -kakullaan. Hänen kon-ditoriastaan on tullut eniten kil-pailuja voittaneita kakkuja. He voittivat vuonna 2008 Szatmárin luumukakulla, vuonna 2009 Pán-din hapankirsikkakakulla ja vuo-nna 2011 Kecskemétin aprikoosi-hirssikakulla.

Luomuksille annetaan usein jon-kin alueen tai tärkeän ainesosan mukainen nimi. Vuoden 2014 Somlói revúció sai nimensä Un-karissa hyvin perinteisestä her-kusta, jonka makumaailma luo-tiin kakussa uudelleen. Ei myös-kään ole harvinaista, että kakun valmistamiseen tarvitaan jokin alueelle tyypillinen raaka-aine. Vuoden 2016 voittajan kakkuun Órségín vihreään kultaan tarvi-taan perinteisen tapaan valmis-tettua kurpitsansiemenistä puris-tettua öljyä.

Kakuissa käytetään useimmiten Unkarista löytyviä makuja, hedel-miä ja saksanpähkinää, mutta val-mistustavoissa käytetään kondi-toirioriden kansainvälisiä tyypilli-siä valmistusteknologioita.

Koska maan syntymäpäiväkaku on tarkoitettu kaikille, niin Unka-rin Konditorialiiton sivuilta (cuk-raszat.net) löytyy sekä kartta niis-tä konditorioista, joissa vuoden voittajien tuotteita voi maistaa että aikaisempien vuosien voitta-jakakkujen reseptit valmistusvi-deoineen. Näin jokainen innostu-nut herkkusuu voi kokeilla näi-tä ainutlaatuisia luomuksia myös omassa keittiössään; tosin voi olla ettei kaikkia konditorioille tyy-pillisiä valmistusvälineitä löydy omista kaapeista. Tietenkin näitä herkkuja voi kokeilla myös Unka-rissa käydessä.

Mukavia herkutteluhetkiä!

Teksti: Botond Vereb-Dér

Kuvat: cukraszat.net

Vuoden 2026 Unkarin kakku lähde Unkarin Konditoriliitto

Szatmári szilvatorota 2008

Pannonhalmi sb. pálinkás karamell 2015 s (Unkarin konditoriliitto)

Vuoden 2018 Komáromi kisleány, kuva Kristóf Keszthelyi (Unkarin Konditoriliitto)

**OPISKELUUN, LAHJAKSI TAI
VAIKKA KAHVIHETKIIN –
SEURAN KAUPASTA LÖYDÄT SOPIVAN.
JA JÄSENILLE OMA ALENNUS!**

Tutustu valikoimaamme ja tilaa omasi:

suomiunkari.fi/kauppa

Tilaa Suomi-Unkari -lehti vuodeksi printtinä hintaan 40 € tai sähköisesti 30 €
Tai kiinnostaako sinua liittyä seuramme jäseneksi? Seuran jäsenille sähköinen
lehti on jäsenetu, paperilehti maksaa 6 € / numero.
Ota yhteyttä toimistoomme sähköpostilla
toimisto@suomiunkari.fi tai puhelimitse 041 537 9301

SUOMI-UNKARI SEURAN TOIMIVAT PAIKALLISYHDISTYKSET PAIKKAKUNNITTAIN JA
MAHDOLLINEN YSTÄVYYSKUNTA (SULUISSA YHDISTYKSEN KOTIPAIKKAKUNTA)

Etelä- ja Keski-Pohjanmaa (Seinäjoki)
Seinäjoki – Sopron
Kokkola – Hatvan ja Boldog
Heinävesi – Körmen
Helsinki – Budapest
Hämeenlinna – Püspökladány
Joensuu
Jyväskylä – Debrecen
Järvenpää – Vác
Kaarina – Szentes
Kemi – Székesfehérvár
Keuruu – Szarvas Kotka
Kouvola – Balatonfüred

Lahti – Pécs
Lempäälä – Tapolca
Lohja
Mikkeli – Békéscsaba
Oulu – Siófok ja Szigetszentmiklós
Riihimäki – Szolnok
Rovaniemi – Veszprém ja Ajka
Siilinjärvi – Hajdúbozsörmény
Sodankylä – Révfülöp
Tampere – Miskolc
Tornio – Szekszárd
Turku – Szeged
Ylä-Savo (Iisalmi) – Pécel

MUUT YSTÄVYYSKUNNAT

Espoo – Esztergom
Forssa – Gödöllő
Hyvinkää – Kecskemét
Imatra – Szigetvár
Kajaani - Nyíregyháza
Kalajoki – Balatonalmádi
Kerava – Solt
Kuhmo – Oroszlány
Kuopio – Győr
Lappeenranta – Szombathely
Lapua – Kiskőrös
Lieto – Komárom
Loviisa – Paks
Nivala – Zirc
Nokia – Sárospatak

Orimattila – Kozármisleny
Pieksämäki – Gyöngyös
Raisio – Csongrád
Rauma – Kaposvár
Salo – Gárdony ja Nagykanizsa
Sastamala – Vásárosnamény
Satakunta (Pori) – Eger
Savonlinna – Budavár / Budapest I
Savukoski – Iszkaszentgyörgy
Uusikaupunki – Szentendre
Vantaa – Salgótarján
Varkaus – Zalaegerszeg
Ylöjärvi – Balatonföldvár
Ypäjä – Bábolna

SUOMI-UNKARI SEURA
FINN – MAGYAR TÁRSASÁG

Suomi-Unkari Seura on maamme suurimpia ja aktiivisimpia
ystävyyssseuroja. Jäseniä on yli 30 paikkakunnalla toimivissa
yhdistyksissä yhteensä noin 2 000. Seura on perustettu 10.10.1950.

Yhteystiedot

TOIMISTO
Opastinsilta 6 A
00520 Helsinki

TOIMISTOPÄÄLLIKKÖ
Katariina Ohtola
041 537 9301
toimisto@suomiunkari.fi

toimisto@suomiunkari.fi
www.facebook.com/suomi-
unkari

Ota yhteyttä sähköpostitse
tai puhelimitse.

suomiunkari.fi

Suomi-Unkari Seuran hallitus 2026

Kaisa Pietilä, puheenjohtaja

Varsinainen jäsen

Forsman Stig (Tampere)
Haapola Ilkka (Lahti)
Huotari Anne (Oulu)
Jelinkó Árpád (Helsinki)
Kukka Mirja (Kemi)
Lång Ulla (Helsinki)
Pölkki Vesa (Siilinjärvi)
Rokka Pekka (Järvenpää)
Salakka Ninna (Mikkeli)
Setälä Olli (Riihimäki)
Szalai Ronja (Kaarina)
Vereb-Dér Botond (Tampere)

Henkilökohtainen varajäsen

Manni-Hämäläinen Marjatta (Helsinki)
Joffel Oivi (Kotka)
Tynjälä Matti (Oulu)
Wichmann Irene (Helsinki)
Palokangas Anitta (Tornio)
Puha Seija (Helsinki)
Joutsenoja Pekka (Siilinjärvi)
Maunula Kari (E- ja K-Pohjanmaa)
Hagström Raila (Lahti)
Ruohola Timo (Riihimäki)
Spets Silja-Maija (Turku)
Sulasalmi Reijo (Rovaniemi)

SUOMI-UNKARI

Julkaisija: Suomi-Unkari Seura –
Finn-Magyar Társaság ry
Päätoimittaja / toimitus
Botond Vereb-Dér
botond.vereb-der@suomiunkari.fi

Toimitusneuvosto
Heino Nyyssönen (pj), Anssi Halmes-
virta, Anniina Hyttinen, Juhani
Kemi, Irmeli Kniivilä, Jani Korhonen,
Ronja Szalai, Pekka Rokka ja Sanna
Tiirikainen.

Ulkoasu:
Mika Kavasto, Kirsi Hindström ja
Suomi-Unkari Seura
Taitto:
Juhani Kemi

Toimituksen osoite
Suomi-Unkari Seura
Opastinsilta 6A,
00520 Helsinki
p. 041 537 9302

Ilmoitukset
toimisto@suomiunkari.fi

Mediakortti
www.suomiunkari.fi

Ilmoitushinnat
Pyydä mediakortti!

Vuosi-ilmoitukset sopimuksen
mukaan.

Tilaushinta
40 euroa/vuosi.

Paino:
Lehtisepät Oy, Lahden paino
Ilmarisentie 5, 15200 Lahti

Lehden ilmestymisajat:
Lehti 4/2026 ilmestyy 21.11.
Aineiston viimeinen jättöpäivä
on 7.11.

Hurjaa menoa Szilvásváradin hevosgaalassa

Szilvásvárád on Unkarin merkittävä hevosurheilun ja hevoskasvatuksen kansainvälinen keskus. Pieni, noin 1500 asukkaan kylä sijaitsee kauniin Bükk-vuoriston keskellä, noin 30 km Egeristä pohjoiseen. Alue tarjoaa upeat puitteet ratsastusurheilulle ja hevosmatkailulle. Szilvásvárád tunnetaan erityisesti perinteikkäistä lipizzan (lipica) hevosista ja huipputason hevosurheilua-reenasta (Lipicai Lovaskőzpont). Areenalla järjestetään myös kansainvälisiä suur tapahtumia kuten valjakkoajoja, koulu- ja este ratsastuskilpailuja. Historiallinen hevoskasvatuskeskus suojelee ja ylläpitää Unkarin noin 250 yksilön lipizzanhevoskantaa.

Lipizzanhevosen vuosisatojen takainen varsinainen alkukoti on Sloveniassa Lipican kylässä. Varjat ovat syntyessään tummia väritään ja saavat vasta jopa 10 vuoden ikäisenä rodulle tyypillisen vaalean harmaan ja lopulta täysin valkoisen värin.

Elokuun 22. päivänä 2026 Szilvásváradin areenalla järjestettiin Lipizzanhevosien Kansainvälinen Gaala (Lipicai Nemzetközi Lovasgála), jossa oli mukana noin 200 hevosta. Tämän vuoden gaala oli myös osa unkarilaista hyväntekeväisyyskampanjaa Lipicai Mosolyprogram, eli lippuja gaalaan tarjottiin maksutta 500 vä-

hösaiselle ja lastenkodeissa asuvalle lapselle.

Lähes kolme tuntia kestänyt ohjelma oli vauhdikasta menoa alusta loppuun saakka. Gaalassa esiteltiin laajasti eri hevosurheilulajeja unohtamatta myös kuhunkin aiheeseen sopivaa pukeutumista.

Ohjelma alkoi historiallisella roomalaisten hyökkäyksellä silloisen Pannonian alueelle. Taitavat joušiampujat ratsuineen näyttivät osaamistaan ja vähitellen siirryttiin nykyaikaan esittelemään erilaisia ratsastustaitoja, valjakkoajoja yksiköistä aina kuuden hevosen valjakkoon. Lisäksi nähtiin vauhdikkaita stunttiesityksiä.

Lopussa pustom paimenet esittelivät areenalla ison hevoslauman käsittelytaitojaan. Hevosten ja pienten varsojen juokseminen areenalla samaan tahtiin musii-kin säestyksellä valloitti kaikkien sydämet. Gaala päättyi yhteisesti laulettuun Unkarin kansallishymniin.

Olipa hevosharrastaja tai ei, Szilvásváradin hevosgaala tarjosi uudenlaisen, hienon kokemuksen elokuisessa illassa Unkarissa.

Parhaita paloja ohjelmasta voi katsoa myös Youtubessa.

Teksti ja kuvat: Irene Salomäki

Gaalassa nähtiin valjakkokilpailuja, huimaa ratsastusta täydessä laukassa, pustom hevospaimenten vauhdikas esitys, stunttiryhmän esiintyminen ja paljon muuta.

